

Cənub Qaz Dəhlizi
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2018-ci il

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Korporativ məlumat	5
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	5
3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri	17
4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər	19
5. Səqmentlər üzrə məlumat	28
6. Neft-qaz aktivləri	31
7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri	32
8. Avans ödənişləri	32
9. Asılı müəssisəyə investisiya	33
10. Kredit üzrə debitor borcları	34
11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər	35
12. Debitor borcları	35
13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı	35
14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı	36
15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	38
16. Ticarət və digər kreditor borcları, hesablanmış öhdəliklər	38
17. Gəlirlər	38
18. Satışların maya dəyəri	39
19. Faiz gəliri	39
20. Vergilər	39
21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	41
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri	42
23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	46
24. Cari biznes mühiti	49
25. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr	50
26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	52

Müstəqil auditorun hesabatı

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətin Rəhbərliyinə və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsi daxil idi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələnin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələsi

Bizim auditin əsas audit məsələsini ünvanlanması

Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsi

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik aktivlərinin dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir.

Uzunmüddətli aktivlərin, o cümlədən neft-qaz əmlakı, tamamlanmamış tikinti, işlənmə xərcləri, uzunmüddətli avans ödənişləri qalıqlarının konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətini və potensial dəyərsizləşmə əlamətlərinin qiymətləndirilməsində rəhbərliyin yüksək dərəcədə subyektiv olduğunu nəzərə alaraq biz bu məsələni audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik.

Rəhbərlik dəyərsizləşmə əlamətlərinin təhlilini aparmış və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsinə gətirən hər hansı xarici və ya daxili faktorları qeydə almamışdır.

Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşmə əlamətlərinin təhlilinə dair məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına Qeyd 3-də açıqlanmışdır.

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi köhnəlməyə və aktivlərin ləğv edilməsi öhdəliyinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Keçən il neft-qaz ehtiyatlarını qiymətləndirmək məqsədilə Qrup beynəlxalq miqyasda tanınmış müstəqil ehtiyatlar mühəndislərini cəlb etmiş və 31 dekabr 2018-ci il tarixində neft-qaz ehtiyatlarında yenilənmiş proqnozlara uyğun düzəliş etmişdir.

Neft-qaz ehtiyatlarına dair məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına Qeyd 3-də açıqlanmışdır.

Biz uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsi əlamətlərinin rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirməsini təhlil etdik. Biz mövcud məlumatı təhlil etdik və aktivlərin dəyərinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasını göstərən müşahidə edilə bilən göstəricilərin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirdik.

İl ərzində Qrupa mənfi təsir göstərmiş əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verib-vermədiyini qiymətləndirdik. Xüsusilə, xam neft qiymətlərinin cari və proqnozlaşdırılan dinamikasını qiymətləndirdik.

Dövr ərzində bazar faiz dərəcələrinin və Qrupun cari hesablanmış orta kapital dəyərinin artıb-artmadığını qiymətləndirdik. Aktivlərin fiziki ziyan çəkməsinə dair mövcud olan sübutları araşdırdıq.

Əhəmiyyətli yubanma və ya kənarlaşmaları müəyyən etmək məqsədilə biz Qrupun 2018-ci il ərzində tikinti və inkişaf layihələri üçün çəkdiyi faktiki kapital xərclərini planlaşdırılan əsaslı xərclərlə müqayisə etdik.

Biz ehtiyat mühəndislərinin ötən dövrdə istifadə etdiyi fərziyyələri və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə mövcud olan proqnozları Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və ötən dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Bundan əlavə biz Qrupun ehtiyat mühəndislərinin təcrübə və sərəfşələrini qiymətləndirdik. Biz müvafiq fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat və resursların qiymətləndirmələrini köhnəlmə, tükənmə və amortizasiyanın və aktivlərin ləğv edilməsi öhdəliyinin hesablanmasına daxil etdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Müşahidə şurasının məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Müşahidə şurası Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq. Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Müşahidə şurasının nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz, Müşahidə şurasına müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Müşahidə şurasına təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Nərgiz Kərimovadır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı, Azərbaycan
Neftçilər prospekti 153

8 may 2019

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Neft-qaz əmlakı	6	6,352,386	399,911
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri	7	2,295,663	7,180,692
Avans ödənişləri	8	2,567,116	2,490,027
Asılı müəssisəyə investisiya	9	208,984	175,561
Kredit üzrə debitor borcları	10	588,739	645,363
Təxirə salınmış vergi aktivləri		3,394	3,331
Digər uzunmüddətli aktivlər		15,539	2,015
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		12,031,821	10,896,900
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	304,633	146,785
Depozitlər	11	479,971	–
Debitor borcları	12	32,317	12,452
Mal-material ehtiyatları		11,412	8,849
Digər cari aktivlər		24,270	22,783
Cəmi cari aktivlər		852,603	190,869
Cəmi aktivlər		12,884,424	11,087,769
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	13	2,415,800	2,415,800
Əlavə ödənilmiş kapital	13	31,481	31,481
Digər ehtiyatlar	13	(34,181)	(45,176)
Məcmu məzənnə fərqləri		(11,436)	20,652
Yığılmış zərər		(329,173)	(133,235)
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		2,072,491	2,289,522
Qeyri-nəzarət payı	13	1,343,104	1,031,116
Cəmi kapital		3,415,595	3,320,638
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	14	8,213,471	6,527,678
Dövlət qrantı	14	629,270	648,166
Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	15	116,436	108,259
Təxirə salınmış gəlirlər		–	2,054
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	20	14,007	13,563
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		22,951	21,212
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		8,996,135	7,320,932
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditor borcları	16	51,464	125,896
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	14	27,958	33,673
Hesablanmış öhdəliklər	16	384,785	281,406
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcu		8,487	5,224
Cəmi cari öhdəliklər		472,694	446,199
Cəmi kapital və öhdəliklər		12,884,424	11,087,769

Qrupun adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər

Əfqan İsayev, Baş Direktor

Adil Paşayev, Maliyyə Direktoru

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkibindədir.

8 may 2019-cu il

8 may 2019-cu il

31 dekabr 2018-ci il tarixinə**Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2018-ci ildə başa çatan il	31 dekabr 2017-ci ildə başa çatan il
Gəlirlər	17	253,568	126,703
Satışların maya dəyəri	5, 18	(132,833)	(74,985)
Ümumi mənfəət		120,735	51,718
Ümumi və inzibati xərclər		(44,420)	(15,834)
Nəqlətmə tarifləri		(4,030)	(3,636)
Digər gəlir	14	20,243	20,593
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		92,528	52,841
Faiz gəliri	19	34,817	19,504
Maliyyə xərcləri	10, 14, 15	(350,241)	(156,416)
Asılı müəssisənin nəticələrində pay	9	(3,308)	(4,349)
Məzənnə fərqindən zərər, xalis		(3,428)	(5,924)
Mənfəət vergisindən əvvəl zərər		(229,632)	(94,344)
Mənfəət vergisi xərcləri	20	(5,665)	(8,441)
İl üzrə zərər		(235,297)	(102,785)
Digər ümumi (zərər)/gəlir			
<i>Sonrakı dövrdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi (zərər)/gəlir</i>			
Xarici törəmə müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri		(25,704)	43,248
Xarici asılı müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri	9	(6,384)	12,910
İl üzrə digər ümumi (zərər)/gəlir, vergilər çıxıldıqdan sonra		(32,088)	56,158
İl üzrə cəmi ümumi zərər		(267,385)	(46,627)
Zərəre aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(193,209)	(102,600)
Qeyri-nəzarət payına		(42,088)	(185)
		(235,297)	(102,785)
Cəmi ümumi zərəre aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(225,297)	(46,442)
Qeyri-nəzarət payına		(42,088)	(185)
		(267,385)	(46,627)

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2018-ci ildə başa çatan il	31 dekabr 2017-ci ildə başa çatan il
Əməliyyat fəaliyyətləri			
Vergidən əvvəl zərər		(229,632)	(94,344)
<i>Vergidən əvvəl zərəri xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər</i>			
Maliyyə xərcləri	10, 14, 15	350,241	156,416
Köhnəlmə və tükənmə	6, 18	120,404	63,618
Asılı müəssisənin nəticəsində pay	9	3,308	4,349
Digər gəlir		(20,243)	(20,593)
Faiz gəliri	19	(34,817)	(19,504)
<i>Dövrüvvə vəsaitlərində dəyişikliklər</i>			
Debitor borcları		(19,865)	(2,975)
Mal-material ehtiyatları		(2,563)	1,310
Hesablanmış gəlirlər		-	1,996
Digər aktivlər		(15,011)	3,293
Təxirə salınmış gəlirlər		(2,054)	(267)
Ticarət və digər kreditör borcları		1,705	6,388
Hesablanmış öhdəliklər		(994)	6,916
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş pul vəsaitləri		150,479	106,603
Ödənilmiş vergi		(1,608)	(1,959)
Alınmış faiz		3,765	6,589
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		152,636	111,233
İnvestisiya fəaliyyətləri			
Depozitlərin yerləşdirilməsi	11	(480,000)	-
Üçüncü tərəflərə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	(69,530)	(82,700)
Asılı müəssisəyə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	(176,808)	(172,930)
Asılı müəssisə tərəfindən ödənilmiş borc öhdəliyi	10	594,349	-
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	8	(139,449)	(761,637)
Neft-qaz əmlakına investisiyalar		(5,140)	(13,907)
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərinə əlavələr		(913,150)	(1,941,189)
Asılı müəssisəyə investisiya	9	(44,945)	(75,450)
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,234,673)	(3,047,813)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri			
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım	13	-	74,713
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarların törəmə müəssisəyə qoyuluşu	13	174,717	347,340
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		1,179,930	2,547,770
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət paylarının satışından daxilolmalar	10, 13	95,000	-
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi		-	(176,000)
Ödənilmiş faiz		(209,762)	(110,842)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		1,239,885	2,682,981
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		157,848	(253,599)
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	146,785	400,384
İlin sonunda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	304,633	146,785

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə**Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)*

	Əsas şirkətin səhmdarlarına aiddir					Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Digər ehtiyatlar	Məcmu məzənnə fərqləri	Yığılmış zərər			
31 dekabr 2016-cı il	1,740,800	631,768	(45,176)	(35,506)	(30,635)	2,261,251	683,961	2,945,212
İl üzrə zərər	-	-	-	-	(102,600)	(102,600)	(185)	(102,785)
Digər ümumi gəlir	-	-	-	56,158	-	56,158	-	56,158
Cəmi ümumi gəlir/(zərər)	-	-	-	56,158	(102,600)	(46,442)	(185)	(46,627)
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 13)	-	74,713	-	-	-	74,713	-	74,713
Nizamnamə kapitalında artım (Qeyd 13)	675,000	(675,000)	-	-	-	-	-	-
Qeyri-nəzarət payın mülkiyyətçiləri olan səhmdarlar tərəfindən qoyuluş (Qeyd 13)	-	-	-	-	-	-	347,340	347,340
31 dekabr 2017-ci il	2,415,800	31,481	(45,176)	20,652	(133,235)	2,289,522	1,031,116	3,320,638
Mühasibat uçotu siyasətində dəyişikliyin təsiri (Qeyd 4)	-	-	-	-	(2,729)	(2,729)	-	(2,729)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə düzəliş edilmiş balans	2,415,800	31,481	(45,176)	20,652	(135,964)	2,286,793	1,031,116	3,317,909
İl üzrə zərər	-	-	-	-	(193,209)	(193,209)	(42,088)	(235,297)
Digər ümumi zərər	-	-	-	(32,088)	-	(32,088)	-	(32,088)
Cəmi ümumi zərər	-	-	-	(32,088)	(193,209)	(225,297)	(42,088)	(267,385)
Törəmə müəssisədə səhmin satılması (Qeyd 13)	-	-	10,995	-	-	10,995	179,359	190,354
Qeyri-nəzarət payın mülkiyyətçiləri olan səhmdarlar tərəfindən qoyuluş (Qeyd 13)	-	-	-	-	-	-	174,717	174,717
31 dekabr 2018-ci il	2,415,800	31,481	(34,181)	(11,436)	(329,173)	2,072,491	1,343,104	3,415,595

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

1. Korporativ məlumat

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət" və ya "CQD QSC") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 287 sayılı 25 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Şirkət 31 mart 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Şirkətin 51%-i Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ("İN") tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Respublikasının hökumətinə ("Dövlət"), 49%-i isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə ("SOCAR") məxsusdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Rəsmi ünvan: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti, 73.

Şirkət "Şahdəniz" (ŞD) qaz-kondensat yatağının tam miqyaslı istismarı, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin ("CQBK") genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri ("TANAP") və Trans-Adriatik Boru Kəməri ("TAP") layihələrində birlikdə "Layihələr") Dövlətin iştirak paylarının birləşdirilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədləri ilə təsis edilmişdir.

Şirkətin törəmə müəssisələri aşağıdakılardır:

Adı	Təsis olunduğu ölkə	% kapitalda pay	
		31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
SGC Upstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
SGC Midstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
TANAP Doğalgaz İletim A.Ş. ("TANAP A.Ş.")	Türkiyə	51%	58%
AzTAP GmbH	İsveçrə	100%	100%

Şirkət AzTAP GmbH-nin vasitəçiliyi ilə Trans Adriatic Pipeline AG-də ("TAP AG") 20%-lik pay saxlayır.

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir.

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr (strukturlaşdırılmış müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarətində olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarətə bu halda nail olunur ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərə məruz qalsın və ya hüquqlar əldə etsin və investisiya obyektini üzərində səlahiyyəti vasitəsilə həmin daxilolmalara təsir etmək imkanı qazansın. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız aşağıdakılara malik olduğu halda nəzarət edir:

- ▶ Investisiya obyektini üzərində səlahiyyətə (yəni investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarəetmə imkanını verən mövcud hüquqlara malik olsun);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla əlaqədar dəyişən daxilolmalar üzrə risklərin təsirinə və ya hüquqlara malik olsun; və
- ▶ Investisiya obyektini üzərində olan səlahiyyətindən istifadə edərək, onun daxilolmalarına təsir etmək imkanına malik olsun.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şərtləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə əsasında razılaşma;
- ▶ Digər müqavilə əsasında razılaşmalardan irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Qrup investisiya obyektini üzərində nəzarətin olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şərtlər nəzarətin üç elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişikliyin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə reallaşmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, reallaşmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlirin hər bir komponenti kəsir qalığı olan qeyri-nəzarət payı ("QNP") yaratdığı halda belə Qrupun səhmdarlarına və QNP-yə aid edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satınalma metodu üzrə uçota alınır. Satınalma dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Alıcı müəssisə hər bir müəssisə birləşməsi üçün satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin ədalətli dəyəri və ya xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə və təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini alış tarixində qüvvədə olan müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və şərtlərə əsasən qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payı ("QNP") olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və QNP-nin balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. QNP-yə verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birləşmə baş verdiyi tarixdən ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrin uçotu üçün "payların birləşdirilməsi" metodunu tətbiq edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

“Payların birləşdirilməsi” metoduna aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Birləşən müəssisələrin aktivləri və öhdəlikləri balans dəyəri ilə əks etdirilir. Birləşmə tarixində ədalətli dəyərləri əks etdirmək və ya hər hansı yeni aktiv və ya öhdəliyi tanımaq üçün düzəlişlər aparılmır. Yalnız mühasibat uçotu prinsiplərinin uyğunlaşdırılması məqsədilə düzəlişlərə yol verilir;
- ▶ Birləşdirmə nəticəsində heç bir “yeni” qudvil tanınmır. Tanınan yeganə qudvil birləşən müəssisələrin hər hansı birinə aid olan mövcud qudvildir. Ödənilmiş/köçürülmüş vəsait və alınmış xalis aktivlər arasında hər hansı fərq kapitalın tərkibində tanınır;
- ▶ Cəmi ümumi gəlir birləşmə baş verdiyi dövrdən birləşən müəssisələrin nəticələrini əks etdirir.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və ya öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Qrup ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan Qrupun əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

Asılı müəssisəyə investisiya

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Qrupun asılı müəssisəyə investisiyası pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən, asılı müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərində daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər ümumi gəlirində hər hansı dəyişiklik Qrupun digər ümumi gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Bundan əlavə, asılı müəssisənin birbaşa kapitalında tanınmış dəyişikliklər olanda, Qrup müvafiq hallarda hər hansı dəyişiklikdə payını kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanıyır. Qrup ilə asılı müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və törəmə müəssisələrdə QNP-ni əks etdirir.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri ümumi gəlir haqqında hesabatda “Asılı müəssisənin mənfəətində pay” kimi tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Asılı müəssisəyə investisiya (davamı)

Asılı müəssisə üzərində əhəmiyyətli dərəcəli təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərle ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

ŞD HPBS, SCPC və AQTŞ-yə investisiyalar

Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin ("ŞD HPBS") müddəalarına uyğun olaraq, Qrup layihənin aktivlərində müəyyən paya sahibdir və layihənin öhdəliklərində müəyyən paya görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Qrupa bütün layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilmiş gəlirlərin müəyyən hissəsi aiddir. Beləliklə, Qrup ŞD HPBS-yə investisiyasını baza aktivlərində, öhdəliklərində, layihə üzrə çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup CQBK layihəsində iştirak payını "South Caucasus Pipeline Company Limited" şirkətində ("SCPC") investisiyasına aid olan bölünməmiş pay hesab edir və onu layihə üzrə müvafiq aktivlərdə, öhdəliklərdə, çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup ŞD Layihəsinin digər Podratçı Tərəfləri və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə birlikdə təsis edilmiş Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində ("AQTŞ") pay saxlayır. AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketinq, uçot, billinq, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş xüsusi strukturlaşdırılmış müəssisədir və gəlir əldə etmədən/zərər çəkmədən fəaliyyət göstərir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər ABŞ dolları ilə təqdim edilir və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, yaxın minədək yuvarlaqlaşdırılır.

Şirkət, onun törəmə və asılı müəssisələrinin funksional valyutaları aşağıda təqdim edilir:

SGC QSC	ABŞ dolları
SGC Upstream MMC	ABŞ dolları
SGC Midstream MMC	ABŞ dolları
TANAP A.Ş.	ABŞ dolları
AzTAP GmbH	Avro
TAP AG	Avro

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqləndikdə Qrup müəssisələrinin nəticələri və maliyyə vəziyyəti aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) Hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) Hər bir ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent – məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnəsi 1.1452 ABŞ dolları üçün 1 Avro (31 dekabr 2017-ci il: 1.1945) olmuşdur.

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir. Qrup 9 sayılı “Maliyyə alətləri” adlı MHBS-ni 1 yanvar 2018-cu ildən etibarən tətbiq etməyə başladığına görə müqayisəli məlumatı yenidən hesablamayıb və 39 sayılı “Maliyyə alətləri Tanınması və ölçülməsi” adlı MUBS əsasında təqdim etməyə davam edir. Beləliklə, Qrupun 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanmış 39 sayılı “Maliyyə alətləri Tanınması və ölçülməsi adlı” MUBS əsasında mühasibat uçotu siyasəti burada təkrar təqdim edilmir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməkə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaq üçün müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda elan edilmiş (təshih edilməmiş) bazar qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü surətdə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri (“GKZ”) üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərler xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə ("DÜGƏD") tanınan aktivlər və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə (MZƏD) tanınan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə "yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə (YƏMFÖ)" təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə DÜGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən DÜGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır və;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə təşkil edən pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları, kredit üzrə debitor borcları və digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri daxildir.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitləri əldə etmək hüququnun vaxtı başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və gecikmədən ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup MZƏD ilə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün GKZ ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun əldə etməni gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqi ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün hesablanır (12a GKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri) əsaslanır.

Qrup müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə hər hansı kredit təminatları nəzərə alınmadan əldə edilə bilməsi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivini üzrə defoltun baş verdiyini hesab edə bilər. Maliyyə aktivini müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpa ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə öhdəlikləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kredit və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunan törəmə alətlər kimi təsnif edilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, kredit və borc öhdəlikləri ilə bağlı olan maliyyə öhdəliklərindən isə birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri çıxılır.

Qrup ilkin tanıma zamanı heç bir maliyyə öhdəliyini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti təyin olunan törəmə alət kimi təsnif etməmişdir.

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə öhdəliklərinin sonrakı ölçülməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. İlkin tanınmadan sonra müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olan faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülür. Gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda öhdəliklər uçotdan çıxarıldıqda, eləcə də effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsi metodunun ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi metodunun amortizasiyası konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Əvvəlcədən müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olmayan borc öhdəlikləri gözlənilən ödəmə cədvəlinin şərtlərinə uyğun olaraq ölçülür.

Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları biznes tərəfdaşı öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirəndə hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə öhdəliyi o halda uçotdan çıxarılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun.

Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditor tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri çox dəyişərsə, bu dəyişiklik və ya əvəz edilmə ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Müvafiq balans dəyərlərindəki fərq il üzrə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız o vaxt qarşılıqlı əvəz olunur və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur ki, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün hal-hazırda qanuni hüquq var və müəssisənin ya hesablaşmanı xalis məbləğlə həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti var.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və lazım gələrsə yığılmış dəyərsizləşmə zərərini ilkin dəyerdən çıxılmaqla qeydə alınır. Bu dəyərə tanınma meyarı qarşılandığı halda, neft-qaz aktivlərinin dəyişdirilən hissələrinin dəyəri və uzunmüddətli tikinti layihələrinin borc öhdəlikləri üzrə xərcləri daxildir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Neft-qaz aktivlərinin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, neft-qaz aktivləri üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Neft-qaz aktivlərinin satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Tamamlanmamış tikinti

Boru kəməri sistemlərinin tikintisi və gücünün genişləndirilməsi üçün layihələrə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan bütün xərclər tamamlanmamış tikinti kimi kapitallaşdırılır. Tamamlanmamış tikinti maya dəyəri ilə uçota alınır və köhnəlmə hesablanmır. Tamamlanmamış tikinti tamamlandığı zaman əsas vəsaitlərə köçürülür.

Köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya

Neft-qaz aktivləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır və bu zaman əmlak alışıların dəyəri üçün təsdiq edilmiş ehtiyatlar, kəşfiyyat və istismar xərcləri üçün isə təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlar əsas götürülür.

İstehsal vahidinin amortizasiya dərəcəsinin tətbiq edildiyi baza aktivləri müəyyən edilərkən istismar quyularının planlaşdırılmış qrupu ilə əlaqədar dənizdə hasilat platformasının, terminalın dəyəri və çəkilmiş digər istismar xərcləri, əlavə istismar quyuları qazılanadək, hələ qazılmamış quyulara aid olan istismar xərcləri qədər azaldılır. Eynilə, tükənmə dərəcəsi hesablanarkən yalnız əhəmiyyətli əlavə istismar xərcləri çəkildikdən sonra istehsal ediləcək təsdiq edilmiş ehtiyatlar təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlardan çıxarılır.

Boru kəməri sistemləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası boru kəmərlərinin istifadə dövrü ərzində birbaşa silinmə metodundan istifadə etməklə hesablanır. CQBK-nin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istifadəyə verildiyi 25 noyabr 2006-cı il tarixindən etibarən otuz il təşkil edir. TANAP boru kəməri sisteminin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri istismar üçün hazır olduğu tarixdən 2062-ci ilədək olacaq.

Aktiv artıq onun istifadə müddətinin sonunda ehtimal edilən vəziyyətdədirsə, aktivin qalıq dəyəri Qrupun hazırda ehtimal edilən silmə xərclərini çıxmaqla aktivin silinməsindən əldə edəcəyi təqribi məbləğə bərabərdir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və istifadə müddətləri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və müvafiq düzəlişlər edilir.

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci

Qrup neft və təbii qazın işlənməsi fəaliyyətində mühasibat uçotunun müvəffəqiyyətli cəhdlər metodundan istifadə edir. Yer təkinin işlənməsi hüququnu əldə etmək, texniki mümkünlüyü müəyyən etmək, müəyyən edilmiş ehtiyatların kommersiya faydasını qiymətləndirmək, eləcə də təsdiq edilmiş ehtiyatları tapan kəşfiyyat quyularını qazmaq və avadanlıqla təchiz etmək üçün çəkilən xərclər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin tərkibində kapitallaşdırılır. Təsdiq edilmiş ehtiyatları tapmayan kəşfiyyat quyularının qazılmasına çəkilən xərclər, geoloji və geofiziki xərclər və təsdiq edilməmiş aktivlərin saxlanması ilə bağlı məsrəflər isə birbaşa xərc kimi tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci (davamı)

Təsdiq edilmiş neft və təbii qaz ehtiyatları müəyyən ediləndə və rəhbərlik işləmənin aparılmasını təsdiq edəndə, müvafiq kapitallaşdırma məsrəfləri ilk öncə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir və (tələb edilərsə) hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınır, sonra isə qalıq neft-qaz aktivlərinə köçürülür. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya hesablanır.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirməməsi riski yarananda, hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ödənişin ilkin məbləği ilə tanınır və uçota alınır. Uzunmüddətli aktivlər üçün avans ödənişləri, eləcə də bir ildən uzun müddət ərzində təmin ediləcək avans ödənişləri uzunmüddətli avans ödənişləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borclar üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borclar üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində aktivin dəyərsizləşə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa və ya aktiv üçün dəyərsizləşmə testinin aparılması tələb olunursa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən məbləğini hesablayır. Aktivin bərpa edilə bilən məbləği satış məsrəfləri çıxılmaqla aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin (PVYV) ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır və hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün fərdi olaraq müəyyən edilir. Aktivin və ya PVYV-in balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən məbləğindən çox olduğu hallarda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun dəyəri bərpa edilə bilən məbləğədək azaldılır.

Davam edən əməliyyatlar üzrə dəyərsizləşmə zərərləri konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda dəyərsizləşən aktivin funksiyasına uyğun olan xərc kateqoriyalarında əks etdirilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Xam neftin istehsal dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Bu dəyər hər bir məhsulu cari yerinə və vəziyyətinə çatdırmaq məqsədilə fəaliyyətin adi gedişində çəkilən bütün xərcləri daxil edir. Xam neftin dəyəri alış dəyəri, tükənmə və köhnəlmə xərcləri və qaimə xərclərindən ibarətdir. Xam neftin xalis satış dəyəri fəaliyyətin adi gedişində ehtimal edilən satış qiymətindən gözlənilən tamamlama və satış xərclərini çıxmaqla müəyyən edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, ŞD HPBS-nin Podratçı Tərəfləri kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatlarında işlədilən neft-qaz hasilatı aktivlərinin yekun ləğvini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırlar. ŞD HPBS-yə uyğun olaraq, ləğv etmə işləri fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin on faizindən artıq ola bilməz. Qrup aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cəmi məbləğində payını ŞD HPBS-nin şərtlərinə uyğun olaraq ilin sonuna kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları zamanı çəkilmiş bütün əsaslı məsrəflərə on faizlik limit tətbiq etməklə qiymətləndirir. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cari dəyəri Qrup tərəfindən aktivlər quraşdırıldığı və ya istismara verildiyi zaman öhdəlik kimi qeydə alınır. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2018-ci il tarixinə öhdəliyə xas olan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla düzəliş aparılmış 6.26% (31 dekabr 2017-ci il: 5.66%) risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış gələcək aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin cari dəyərində bərabərdir. Öhdəliyin məbləğinə bərabər olan məbləğdə müvafiq maddi aktiv yaradılaraq neft-qaz hasilatı aktivlərinin dəyərində daxil edilir. Daha sonra isə bu məbləğ neft-qaz hasilatı aktivlərinin bir hissəsi kimi təsdiq edilmiş ehtiyatlar əsasında hasilat həcmində müvafiq olaraq köhnəlir və gəlirdən silinir. İstismardan çıxarmanın təxmin edilmiş vaxtında və ya dəyərində dəyişikliklər ehtiyata düzəliş etməklə və neft-qaz hasilatı aktivlərinə müvafiq düzəliş etməklə perspektiv qaydada nəzərə alınır. Ləğv etmə öhdəliyi üzrə diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş maliyyə xərcinə daxil edilir.

Gürcüstan və Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış "Ev Sahibi Hökumət Anlaşması"na ("ESHA"-ya) uyğun olaraq, ESHA-ya xitam verildikdən sonra 30 gündən gec olmayaraq SCPC şirkəti, boru kəmərinin istismardan çıxarılması öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair həmin Hökumətlərə istismardan çıxarma planını təqdim etməlidir. Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyinin məbləği SCPC şirkətinin səhmdarları tərəfindən kapitallaşdırılır.

Türkiyə hökuməti ilə imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq, Qrup ESHA-nın müddəti başa çatdıqdan sonra (2062) bütün istismardan çıxarma öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Qrup tikinti işlərinə 2015-ci ilin mart ayında başlamışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup istismardan çıxarma işlərini tələb edən tamponaj xidmətləri, kompressorların və SCADA avadanlığının yerləşdirilməsi üzrə işləri yerinə yetirmişdir. Hesabat tarixinə cari öhdəliyi ödəmək üçün Qrupun tanıdığı istismardan çıxarma öhdəliyi tələb olunan xərclərin rəhbərlik tərəfindən ən yaxşı qiymətləndirilməsini təmsil edir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınacağına və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyinə əsaslı əminlik olanda uçota alınır. Qrant aktiv maddəsinə aid olanda əlaqəli aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti üzrə bərabər məbləğdə gəlir kimi tanınır.

Bazar dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət üçün buraxılan bonddan əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi uçota alınır. Belə fayda buraxılmış bondun ilkin ədalətli dəyəri ilə alınmış daxilolmalar arasındakı fərq kimi ölçülür.

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qrup SCPC şirkətinin vergi öhdəliklərində (xüsusilə Azərbaycanda mənfəət vergisi, Gürcüstanda mənfəət vergisi və Gürcüstanda minimal vergi öhdəlikləri) 6.67% payının maliyyələşdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Podratçı Tərəflər mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Lakin ŞD HPBS-nə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət müəssisəsi xam neftin və təbii qazın satışları üzrə daxilolmalardan hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup mənfəət vergisini və əlaqəli gəlirləri konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləndirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləndirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləndirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunması üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış vergi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri çıxılmaq üzrə olan bütün müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərləri üzrə tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, çıxılan müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin əvəzinə vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olacağı ehtimalı olduqda tanınır. Aşağıdakı hallar istisnadır:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqlərə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri müəssisələrin birləşməsi olmayan əməliyyatda aktivin və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından yarandığı və əməliyyat zamanı mühasibat mənfəəti və vergi tutulan mənfəət və ya zərəre təsir etmədiyi hal;
- ▶ Törəmə müəssisələr, asılı müəssisələr və birgə razılaşmalardakı iştirak payları ilə əlaqədar çıxılan müvəqqəti fərqlər ilə bağlı – təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa olacağı ehtimalı və müvəqqəti fərqlərin istifadəsinin mümkün olduğu vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olduğu halda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

TANAP A.Ş.-nin əməliyyat vergisi

Türkiyə hökuməti ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 5.95 ABŞ dolları məbləğində vergi ödəməlidir.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat Qrupun əsas qərarları qəbul edən şəxsinə təqdim edilən daxili hesabatlarla uyğun şəkildə təqdim edilir. Gəlirləri, aktivlərinin nəticələri bütün seqmentlərin on faizindən az olmayan seqmentlər ayrıca təqdim edilir.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əlaqəli tərəflər dedikdə, tərəflərdən birinin digər tərəfə nəzarət etmək və ya digər tərəfin maliyyə və əməliyyat qərarlarının çıxarılmasına mühüm təsir göstərmək imkanına malik olması nəzərdə tutulur. Hər bir mümkün əlaqəli tərəf münasibətləri nəzərdən keçirilərkən münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də diqqət yetirilir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların xüsusiyyətindən irəli gələrək, onların kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlar kimi hesab edilməsi gözlənilə bilməz.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında şərti öhdəliklər tanınmır. Şərti aktiv konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin, iqtisadi səmərələrin əldə edilməsi ehtimalı mövcud olanda açıqlanır.

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən mülahizələrin, təxminlərin və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bunlar isə hesabatda daxil edilən aktiv və öhdəliklərin, gəlir və xərclərin məbləğlərinə və hesabat dövrünün sonunda təəhhüdlərin, zəmanətlərin və şərti öhdəliklərin açıqlamalarına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələrlə və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik gələcək dövrlərdə təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişin edilməsini tələb edən nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq, gəlirlərin tanınması və şərti aktiv və öhdəliklərə aid olan təxminlər də daxil olmaqla, öz təxminlərini qiymətləndirir. Rəhbərlik öz təxminlərini mövcud şəraitdə müxtəlif xüsusi bazar fərziyyələri ilə əsaslandırır və bununla aktivlərin digər mənbələrdən əldə edilə bilməyən balans dəyərləri haqqında ehtimallara əsas yaradır. Müxtəlif ehtimal və ya şərtlərdən asılı olaraq, faktiki nəticələr bu təxminlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans məbləğlərində ciddi düzəlişlərin aparılması riskinə səbəb olan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə olan gələcəyə və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliklərinin digər əsas mənbələrinə dair əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir.

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Hesabatda göstərilən təsdiq edilmiş və mümkün ehtiyatların çıxarıla bilən həcmələri qiymətləndirildiyi zaman gələcək pul hərəkətləri üçün əmtəə qiymətləri, məzənnə dərəcələri, diskont dərəcələri və istehsal və nəqliyyat xərcləri ilə bağlı subyektiv fərziyyələr nəzərə alınır. Bundan əlavə, rezervuarların həcmi, forması, dərinliyi və kəmiyyətini və onların gözlənilən istismarını qiymətləndirmək məqsədilə mürəkkəb geoloji və geofiziki modellərin şərhə də tələb olunur. Ehtiyatların qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən iqtisadi, coğrafi və texniki amillər vaxtaşırı olaraq dəyişə bilər, hesabat verilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklər gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərə görə aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərinə təsir göstərə bilər. Ehtiyatlar ümumi gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərcləri məbləğinin ayrılmaz hissəsidir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatları Dövlətlə podratçı tərəflər arasında hasilatın bölünməsi normasında dəyişikliyə görə qiymətin dəyişməsinə asılıdır. Təbii qazın qiymətləri uzunmüddətli satış müqavilələrinin müddələri əsasında hesablanır və xam neftin qiymətlərindən və digər amillərdən asılıdır. Müqavilə qiymətləri müqavilə şərtləri əsasında hesablanır. Ehtiyatların qiymətləndirilməsində istifadə edilmiş cari uzunmüddətli Brent FOB neftinin ehtimal olunmuş qiyməti konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə altmış yeddi ABŞ dolları altmış iki sent (67.62 ABŞ dolları) təşkil edir.

Qiymətləndirilmiş kommersiya ehtiyatlarının səviyyəsi, həmçinin, Qrupun işlənmə və hasilat aktivlərinin balans dəyərinin dəyərsizləşməsinin müəyyən edilməsində mühüm amildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

GKZ-nin ölçülməsi

Müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri maliyyə institutlarının kredit reytinglərinə əsaslanır. Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup, keçmiş dövrlərdə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəni proqnoz məlumatlarına uyğunlaşdırmaq üçün matrisi dəqiqləşdirir. Məsələn, proqnoz maliyyə şəraitlərinin (məsələn ümumi yerli məhsulun) növbəti ildə pisləşməsi, nəticədə sektorda defolt saylarının artması gözlənilədiyi halda keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir. Hər hesabat tarixində keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir və proqnoz qiymətləndirmələrində dəyişikliklər təhlil edilir. Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və istisadi proqnoza həssasdır.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Qeyd 2-də göstərilədiyi kimi, ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup ŞD yatağının neft-qaz ehtiyatlarının yetmiş faizi (70%) hasil edildikdə ləğv etmə fonduna vəsaitlər ayırmalı olacaqdır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər belə öhdəliklərə xas olan risklərə uyğunlaşdırılmış risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış, hazırda işlənilən aktivlərlə bağlı gözlənilən ayırmaların məbləğində əks etdirilir. Bu qiymətləndirmə Qrupdan gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin vaxtını proqnozlaşdırmağı və Qrupun öhdəliklərinə xas olan risksiz dərəcəyə düzəliş etməyi tələb edir və beləliklə də, qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ləğv etmə fonduna ayırmaların 2027-ci ildə başlaması fərziyyəsinə əsaslanır (Qeyd 15).

Hesablamada istifadə edilmiş ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimal etdiyi dərəcədən 1% çox / az olsa, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 9,815 ABŞ dolları az / 11,164 ABŞ dolları çox olardı.

Neft-qaz aktivlərinin əvəzinin ödənilə bilməsi

Hər hesabat dövründə Qrup dəyərsizləşmə əlamətinin mövcudluğu baxımından hər bir PVYV-ni yoxlayır. Dəyərsizləşmə əlaməti mövcuddursa, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsi aparılır. Bərpa edilə bilən məbləğ – satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanıdır. Bu qiymətləndirmələr uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, kəşfiyyat potensialı, ehtiyatlar və əməliyyat nəticələri (buna hasilat və satış həcmi daxildir) kimi qiymətləndirmə və fərziyyələrin istifadə edilməsini tələb edir. Bu qiymətləndirmə və fərziyyələr risk və qeyri-müəyyənliklərə məruz qalır. Beləliklə də, şəraitlərin dəyişməsinin bu təxminlərə təsir göstərməsi ehtimalı var, bu isə aktivlərin və/və ya PVYV-lərin bərpa edilə bilən dəyərinə təsir göstərə bilər.

Aşağıda təsvir edilən dəyərsizləşmə testinin aparılmasında istifadə edilən bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyəridir. İstifadə dəyərinin dəyərləndirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin ehtimal edilən gələcək hərəkəti pul vəsaitlərinin və aktivlər üçün səciyyəvi risklərin dəyərləndirilməsi zamanı cari bazar dəyərləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsi ilə istifadə edilməklə onların cari dəyərinə diskont edilir. Qrup istifadə dəyərinin adətən rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə büdcələrindən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə təxmin edir.

İstifadə dəyərinin hesablanması istifadə edilən əsas fərziyyələr

İstifadə dəyərinin hesablanması əsasən aşağıdakı mülahizələrə həssasdır:

PVYV-nin müəyyən edilməsi

PVYV digər aktivlər və ya aktivlər qrupundan əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətindən əsas etibarilə müstəqil olan aktivlər qrupunun müəyyən edilə bilən ən kiçik qrupudur. Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə görə, CQBK, TANAP və TAP layihələrinin tikintisinin yekun məqsədi ŞD yatağından təbii qazın Gürcüstan, Türkiyə və Avropa bazarlarına çatdırılmasıdır. Buna görə də bütün bu layihələr bir PVYV hesab edilir və dəyərsizləşmə testi bütün Qrup səviyyəsində yerinə yetirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

İstifadə dəyərinin hesablanması istifadə edilən əsas fərziyyələr (davamı)

Əsaslı məsrəflər

Qiymətləndirilmiş hasilat həcmələrini saxlamaq üçün tələb olunan əsaslı məsrəflər xüsusi yataq üçün uzunmüddətli işlənmə planlarına əsaslanır.

Təxirə salınmış alqı-satqı müqaviləsi ("TSASM") əsasında öhdəliklər

Qeyd 23-də müzakirə edildiyi kimi, Qrup TSASM-in müddəaları əsasında mərhələli ödəmələrə görə məsuliyyət daşıyır.

Xam neftin qiyməti

Proqnozlarda istifadə edilən əmtəə qiymətləri ictimaiyyətə açıqdır.

Əgər hesablamada istifadə edilən proqnozlaşdırılmış qiymətlər rəhbərliyin qiymətləndirməsindən beş ABŞ dolları (5.0 ABŞ dolları) aşağı olarsa, bu heç bir dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnməzdi.

Diskont dərəcəsi

Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozuna tətbiq edilən vergidən sonra diskont dərəcəsi PVYV üçün 6%-dir. Diskont dərəcəsi Qrupun konkret hallarına əsasən hesablanır və aktiv üzrə hesablanmış pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı xüsusi riskləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş artan borc öhdəliyi dərəcəsindən törəyir. Əgər hesablamalarda istifadə edilən ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimallarından 1% çox olarsa, bu, dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnməzdi.

Qrup son dəyərsizləşmə testini 30 iyun 2016-cı il tarixinə aparmış, nəticədə dəyərsizləşmə zərəri tanınmamışdır. Rəhbərlik 31 dekabr 2018-ci il tarixinə dəyərsizləşmə əlamətlərini aşkar etməmişdir.

Şərti öhdəliklər

Öz xüsusiyyətinə görə şərti öhdəliklər yalnız bir və ya bir neçə gələcək hadisə baş verəndə yerinə yetirilməlidir. Şərti öhdəliklərin qiymətləndirilməsi gələcək hadisələrin nəticələri ilə bağlı əhəmiyyətli fərziyyələrin və mühakimənin tətbiqi ilə səciyyələnir.

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər

4.1. Qrupun mühasibat uçotu siyasətində dəyişiklik

1 yanvar 2018-ci ildən qüvvəyə minən yeni standartların qəbul edilməsi istisna olmaqla, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı qəbul edilmiş mühasibat uçotu prinsipləri 31 dekabr 2017-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə edilən prinsiplərə uyğundur. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri vaxtından erkən tətbiq etməmişdir.

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 11 sayılı "Tikinti müqavilələri" adlı MUBS, 18 sayılı "Gəlirlər" adlı MUBS və əlaqəli şərhləri əvəz edir və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn bütün gəlirlərə tətbiq edilir. 15 sayılı MHBS müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

15 sayılı MHBS müəssisələrdən müştərilərlə müqavilələrə modelin hər bir mərhələsini tətbiq edərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri nəzərə almaqla mühakimə işlətməyi tələb edir. Bundan əlavə standart müqavilənin əldə edilməsi ilə bağlı artan xərclərin və müqavilənin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan xərclərin uçot qaydasını müəyyən edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)

4.1. Qrupun mühasibat uçotu siyasətində dəyişiklik (davamı)

Qrup 15 sayılı MHBS-ni qəbuletmənin düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodundan istifadə etməklə (yeni, 15 sayılı MHBS-nin ilkin tətbiqinin məcmu təsirini 1 yanvar 2018-ci il tarixinə kapitalın açılış balansına düzəliş kimi tanımaqla) qəbul etmişdir və buna görə də müqayisəli məlumat yenidən hesablanmış və 18 sayılı MUBS və 11 sayılı MUBS əsasında tətbiq edilməyə davam edir.

Qrupun apardığı təhlildən çıxarılmış nəticəyə görə, aşağıda göstərilən 1 yanvar 2018-ci il tarixinə 15 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri istisna olmaqla, standart konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir etmir.

Malların satışı

Yeganə icra öhdəliyi malların satışı olacağı gözlənilən müştərilərlə müqavilələr üçün. Qrup belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, gəlirlərin tanınması aktiv üzrə nəzarətin müştəriyə keçəcəyi zaman (əsasən mallar çatdırıldığı zaman) baş verir. Bu səbəbdən, 15 sayılı MHBS-nin qəbul olunması gəlirlərin tanınması vaxtına təsir göstərməmişdir.

Xidmətlərin göstərilməsi

Qrupun müştərilərlə xidmətlərin göstərilməsi haqqında müqavilələri əsasən bir icra öhdəliyindən ibarətdir, belə ki, avadanlıqların və işçi heyətinin köçürülməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə bağlı verilən vədlər fərdi deyil və ayrı-ayrılıqda müəyyən olunmur. Qrup xidmətlərin göstərilməsi üzrə icra öhdəliyini müəyyən vaxt ərzində yerinə yetirir və gəlirlər çıxış (output) metodundan istifadə edərək tanınır. 15 sayılı MHBS-nin qəbul olunması gəlirlərin tanınması vaxtına təsir göstərməmişdir.

Overlift / anderlift neftin uçotu

Qrup neft və qaz məhsullarının hasilatına dair ŞD HPBS üzrə fəaliyyət göstərir. 15 sayılı MHBS qəbul edildikdən əvvəl Qrup, gəlirləri faktiki olaraq satılan neft həcminə əsaslanaraq tanıyırdı və gəlirlərin əldə edilən rəqəmində məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və tərəfin cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun payı arasındakı fərqdən ibarət olan istehsal qeyri-bərabərliyini nəzərə almaqla düzəliş edirdi. Lakin, 15 sayılı MHBS-na görə, gəlirlərin faktiki olaraq satılan neft həcminə əsasən tanınması zəruridir və istehsal qeyri-bərabərliyi ilə əlaqədar düzəlişlər edilmir. Qrup faktiki satılan həcmərə uyğunlaşmaq üçün satış qiymətində istehsal qeyri-bərabərliyini nəzərə almaqla düzəliş edir.

Qrup əvvəllər overlift öhdəliyini və anderlift aktivlərini ilkin tanınma zamanı bazar dəyərini tətbiq etməklə tanıyırdı, bu da sonradan balans dəyəri və ədalətli dəyərini daha aşağı məbləği ilə tanıyırdı. 15 sayılı MHBS-yə keçdikdən sonra Qrup, rəqəmlərin təhrif olmasına yol verməmək üçün, ilkin tanınmada anderlift aktivini və overlift öhdəliyinin ölçülməsi üçün maya dəyəri metodunu tətbiq etməyə başlamışdır. 1 yanvar 2018-ci ildə 15 sayılı MHBS tətbiq edildikdən sonra Qrupun hesablanmış zərər üzrə qalığı, 1,356 ABŞ dolları məbləğində azalmışdır. 31 dekabr 2018-ci il və bu tarixdə başa çatan ildə 15 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Qrupun maliyyə hesabatının sətir elementlərinə əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrü üçün 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və ölçmə" adlı MUBS-u əvəz edir və maliyyə alətlərinin uçotunun üç aspekti: təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hecinq uçotu özündə cəmləşdirir.

Qrup 9 sayılı MHBS-i retrospektiv şəkildə tətbiq etmiş və əvvəlki ilin rəqəmlərini təqdim etməmək qərarına gəlmişdir. Əvvəlki ilin aktivlər üzrə rəqəmləri (hal hazırda 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə daxil olan) 39 sayılı MUBS-a uyğun təqdim edilmişdir və 2018-c il ilə bağlı məlumatla müqayisə edilməyəcək. 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən irəli gələn fərqlər 1 yanvar 2018-ci il tarixinə birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanınmışdır. Bu fərqlər aşağıda açıqlanır.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)****4.1. Qrupun mühasibat uçotu siyasətində dəyişiklik (davamı)***(a) Təsnifləşdirmə və ölçmə*

9 sayılı MHBS-na əsasən “yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi” (YƏMFÖ) meyarına uyğun gəlməyən bütün borc maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle tanınan aktivlər (MZƏD) kimi təsnifləşdirilir. YƏMFÖ meyarına uyğun gələn borc maliyyə alətləri mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyər (MZƏD), amortizasiya hesablanmış dəyər və ya digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərle (DÜGƏD) ölçülür. YƏMFÖ meyarına cavab verən borc maliyyə aktivləri üçün təsnifat bu alətlərin Qrup tərəfindən idarə edilməsi üçün istifadə edilən biznes modellərə əsasən müəyyən edilir:

- “yığılmaq üçün saxlanılan” əsasda idarə olunan alətlər, amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülür;
- “yığılmaq və satış üçün saxlanılan” əsasda idarə olunan alətlər, DÜGƏD ilə ölçülür
- “ticarət üçün saxlanılan” əsasda idarə olunan alətlər, MZƏD ilə ölçülür.

Qrupun biznes modellərinin qiymətləndirilməsi ilkin tətbiq etmə tarixində (1 yanvar 2018-ci il) edilir və daha sonra 1 yanvar 2018-ci il tarixinədək tanınması dayandırılmayan maliyyə aktivlərinə retrospektiv şəkildə tətbiq edilir. Borc alətləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin yalnız əsas məbləğ və faizdən ibarət olub-olmaması yalnız aktivlərin ilkin tanınma tarixində deyil, həm də əhəmiyyətli dəyişikliyin edildiyi tarixdə olan fakt və şəraitlərə əsaslanaraq qiymətləndirilir.

Maliyyə aktivlərini biznes model çərçivəsində və müqavilə üzrə YƏVFÖ meyarına uyğun pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılan borc alətləri amortizasiya hesablanmış dəyərdə ölçülmüş borc alətləri kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya ticarət və digər debitor borcları, depozitlər, digər cari və uzunmüddətli maliyyə aktivlərinə daxil edilmiş kreditlər üzrə debitor borcları və digər maliyyə aktivləri daxildir.

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi hazırkı 39 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə əsas etibarlı ilə dəyişməz olaraq qalır.

(b) Dəyərsizləşmə

9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Qrupun maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin uçot qaydasını tamamilə dəyişmişdir, belə ki, 39 sayılı MUBS-un çəkilmiş zərərlər əsasında yanaşması GKZ yanaşması ilə əvəz edilmişdir. 9 sayılı MHBS-nin tələblərinə əsasən Qrup MZƏD ilə saxlanılmayan bütün maliyyə alətləri üzrə GKZ-lər üçün ehtiyatı tanınmalıdır.

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMƏGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12aGKZ əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMƏGKZ-nin bir hissəsidir.

1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS-yə keçidin təsiri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Yığılmış zərər və QNP
39 sayılı MUBS əsasında yığılmış zərərin yekun qalığı (31 dekabr 2017-ci il)	(133,235)
9 sayılı MHBS üzrə GKZ-nin yığılmış zərəre təsiri	(4,085)
9 sayılı MHBS əsasında yenidən hesablanmış açılış qalığı (1 yanvar 2018-ci il)	(137,320)
39 sayılı MHBS əsasında QNP-nin yekun qalığı (31 dekabr 2017-ci il)	1,031,116
9 sayılı MHBS üzrə GKZ-nin QNP-yə təsiri	-
9 sayılı MHBS əsasında yenidən hesablanmış açılış qalığı (1 yanvar 2018-ci il)	1,031,116
Cəmi kapitalda dəyişiklik	(4,085)

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)****4.1. Qrupun mühasibat uçotu siyasətində dəyişiklik (davamı)**

	39 sayılı MUBS əsasında ölçmə	GKZ-nin yenidən ölçülməsi	9 sayılı MHBS əsasında ölçmə
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	146,785	(195)	146,590
Debitor borcları (Qeyd 12)	12,452	–	12,452
Cəmi cari maliyyə aktivləri	159,237	(195)	159,042
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	645,363	(3,890)	641,473
Cəmi uzunmüddətli maliyyə aktivləri	645,363	(3,890)	641,473
Cəmi maliyyə aktivləri	804,600	(4,085)	800,515

28 sayılı MUBS-a düzəlişlər “Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar – Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə əks etdirilən investisiya obyektlərinin ölçülməsinin hər bir investisiya üzrə xüsusi seçim olduğunun izahı”

Düzəlişlər izah edir ki, riskli kapital obyekti olan müəssisə və ya digər uyğun müəssisə ilkin tanınmada hər bir investisiya üçün xüsusi olaraq asılı və birgə müəssisələrə investisiyalarını mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə ölçməyi seçə bilər. Özü investisiya müəssisəsi olmayan bir müəssisənin investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisədə payı varsa, müəssisə, kapital metodunu tətbiq etdiyi zaman həmin investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə tərəfindən investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisənin törəmə müəssisələrdə paylarına tətbiq etdiyi ədalətli dəyər ölçmələrini saxlamağı seçə bilər. Bu seçim ayrıca olaraq hər bir investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə üçün aşağıdakı tarixlərdən daha gec olan tarixdə edilir: (a) investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisənin ilkin olaraq tanındığı tarixdə; (b) asılı və ya birgə müəssisə investisiya müəssisəsinə çevrildiyi tarixdə; və (c) investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə əvvəl əsas şirkət olduğu tarixdə. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

4 sayılı MHBS-yə düzəlişlər: 9 sayılı “Maliyyə alətləri” adlı MHBS-nin 4 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS ilə birgə tətbiqi

Düzəlişlər 4 sayılı MHBS-ni əvəz edən 17 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-nin tətbiq edilməsindən əvvəl maliyyə alətləri üzrə yeni standartın (9 sayılı MHBS) tətbiq edilməsindən irəli gələn məsələləri əhatə edir. Düzəlişlər sığorta müqavilələri buraxan müəssisələr üçün iki opsiya təqdim edir: 9 sayılı MHBS-nin tətbiqindən müvəqqəti azad etmə və “örtmə” yanaşması. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

40 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Investisiya əmlakının keçirilməsi

Düzəlişlər müəssisənin nə vaxt əmlakı, o cümlədən tikintisi və ya inkişafı tamamlanmamış əmlakı investisiya əmlakına aid etməli (və ya investisiya əmlakından çıxarılmalı) olduğunu aydınlaşdırmalıdır. Düzəlişlər göstərir ki, istifadə qaydasında dəyişiklik əmlak investisiya əmlakı anlayışına uyğun gəlməyə başlayanda (və ya artıq gəlməyəndə) və istifadə qaydasının dəyişməsinin sübutu mövcud olanda baş verir. Rəhbərliyin əmlakdan istifadə qaydasını dəyişmək niyyətinin özü istifadə qaydasının dəyişməsi demək deyildir. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

22 sayılı MHBSK şərh “Valyuta əməliyyatları və avans ödənişləri”

Bu Şərh izah edir ki, avans məbləğinə aid olan əlaqəli aktivin, xərcin və ya gəlirin (və ya bunların bir hissəsinin) ilkin tanınmasında istifadə ediləcək spot valyuta məzənnəsinin müəyyənləşdirilməsində əməliyyat tarixi olaraq müəssisə tərəfindən avans ödənişindən irəli gələn qeyri-monetar aktiv və ya qeyri-monetar öhdəlik ilkin olaraq tanındığı tarix hesab edilir. Bir çox avans ödəniş və ya daxilolma olduqda, müəssisə hər bir avans ödəniş və ya daxilolma üçün əməliyyat tarixini müəyyən etməlidir. Bu Şərh Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)

4.1. Qrupun mühasibat uçotu siyasətində dəyişiklik (davamı)

2 sayılı "Pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının təsnifatı və ölçülməsi" adlı MHBS-yə düzəlişlər

BMUSK 2 sayılı "Pay alətləri əsasında ödəmə" adlı MHBS-yə üç əsas sahəni əhatə edən düzəlişlər qəbul etmişdir: nağd vəsaitlər şəklində pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının ölçülməsinə hüquqların verilməsi şərtlərinin təsiri, mənbədə tutulan vergi öhdəlikləri üçün xalis ödəniş elementlərini nəzərdə tutan pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının təsnifatı və pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının şərtlərində dəyişikliklər nəticəsində onun təsnifatı nağd vəsaitlər şəklində ödənilən əməliyyatdan kapital şəklində ödənilən əməliyyata dəyişəndə uçot qaydası. Qəbul etdikdə, müəssisələr bu düzəlişləri əvvəlki dövrlərdə yenidən hesablamalar aparmadan tətbiq etməlidir, lakin düzəlişlərin üçünün də qəbul edilməsi və digər meyarların qarşılanması şərti ilə retrospektiv tətbiqə yol verilir. Qrupun hesablaşmaları pul vəsaitləri ilə aparılan səhmlərə əsaslanan ödənişlər üzrə uçot siyasəti düzəlişlərdə aydınlaşdırılan yanaşmaya uyğun gəlir. Bundan əlavə, Qrupun vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün xalis hesablaşmaların aparılmasını nəzərdə tutan, hesablaşmaları pul vəsaitləri ilə aparılan səhmlərə əsaslanan ödəmə əməliyyatı yoxdur və hesablaşmaları pul vəsaitləri ilə aparılan səhmlərə əsaslanan ödəmə əməliyyatlarına dair şərtlərə dəyişiklik etməmişdir. Beləliklə, düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

4.2. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar

Qrupun maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tarixinə buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə (tətbiq edildikdə) onları qəbul etmək niyyətindədir.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Biznes təşkil etməyən aktivin satışı və ya yatırılmasından irəli gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investitorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. MUBSK bu dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin müəssisə düzəlişləri erkən tətbiq edərsə, onları gələcək dövrlərə də tətbiq etməlidir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı BMUS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" 27 sayılı Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə götürənlərdən bütün icarələri 17 sayılı BMUS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə götürənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "azdəyərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompüterlər) və qısamüddətli lizinqlər (məsələn, icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə götürən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yəni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktiv (yəni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə götürənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xərcini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnəlmə xərcini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə götürənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə götürən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanmasını istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcəkdir.

1 yanvar 2019-cu il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün qüvvəyə minən 16 sayılı MHBS icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)

4.2. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar (davamı)

16 sayılı MHBS-yə keçid

Qrup 16 sayılı MHBS-ni düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodu istifadə edərək qüvvəyə minmə tarixində qəbul etməyi planlaşdırır və ilkin tətbiqetmə tarixində müqavilənin icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını yenidən qiymətləndirməyi müəssisəyə icazə verən praktiki məqsədəuyğun halı tətbiq etməyi seçəcək. Bundan əlavə, Qrup standart üzrə istisnaları ilkin tətbiq etmə tarixindən sonra 12 ay ərzində bitən icarə müqavilələrinə və əsas aktivi azdəyərli olan müqavilələrə tətbiq etməyi seçəcək. Hal-hazırda Qrup 16 sayılı MHBS-nin təsirini qiymətləndirir.

17 sayılı MHBS “Sığorta müqavilələri”

2017-ci ilin may ayında BMUSK tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-ni hazırladı. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə qüvvəyə minmiş 4 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-ni əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yəni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zəmanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələri üçün uçot modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə ölçmə məqsədləri üçün əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə istinad edən 4 sayılı MHBS-nin tələblərindən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS mühasibat uçotunun bütün müvafiq tələflərini əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə geniş model təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələrin xüsusi uyğunlaşdırılması (dəyişən haqq yanaşması).
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

23 sayılı BMHŞK şərh “Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik”

Bu Şərh, mənfəət vergisinin rejimi 12 sayılı BMUS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı BMUS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- ▶ Müəssisənin qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirib-keçirməməsi;
- ▶ Vergi uçotunun vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisə vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- ▶ Müəssisə fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirməli olub-olmadığını müəyyənləşdirməlidir. Qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha yaxşı xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir. Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azad etmələri mümkündür. Qrup bu şərh qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Qrup mürəkkəb transmilli vergi mühitində fəaliyyət göstərdiyi üçün Şərh tətbiqi onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına və tələb olunan açıqlamalarına təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Şərh vaxtında tətbiq etmək üçün zəruri olan məlumatları əldə etmək məqsədilə Qrup proses və prosedurları müəyyən etmək zərurətində qala bilər.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)

4.2. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar (davamı)

28 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli paylar"

Düzəlişlər izah edir ki, müəssisə 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-ni iştirak payı metodu tətbiq olunmayan, lakin mahiyyətinə görə asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyanın hissəsini (uzunmüddətli pay) təşkil edən asılı və ya birgə müəssisədə uzunmüddətli paylara tətbiq edir. İzah 9 sayılı MHBS-də gözlənilən kredit zərəri modelinin bu cür uzunmüddətli paylara tətbiq olunmasını nəzərdə tutduğu üçün uyğun hesab edilir.

Düzəlişlər həmçinin izah etmişdir ki, 9 sayılı MHBS-ni tətbiq etdikdə müəssisə asılı və ya birgə müəssisənin heç bir zərərinə və ya 28 sayılı "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar" adlı MUBS-un tətbiqindən irəli gələn asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyaya düzəlişlər kimi tanınmış xalis investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinə uçota almır. Düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən qüvvəyə minir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Qrupun asılı və ya birgə müəssisədə bu cür uzunmüddətli paylarının olmamasını nəzərə alaraq, düzəlişlər onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsə göstərməyəcək.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur.

Düzəlişlərə dair nəticələrin əsasında izah edilir ki, erkən xitam müqavilənin müddəti və ya müqavilə tərəflərinin nəzarəti xaricində olan hadisə, məsələn, müqavilənin erkən xitamına gətirib çıxaran qanun və ya qanunvericilikdə dəyişiklik nəticəsində baş verə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Qrup bu düzəlişin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Biznes təşkil etməyən aktivin satışı və ya yatırılmasından irəli gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. MUBSK bu dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin müəssisə düzəlişləri erkən tətbiq edərsə, onları gələcək dövrlərə də tətbiq etməlidir. Qrup bu düzəlişlər qüvvəyə mindikdə olanları qəbul etmək niyyətindədir.

Plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma (19 sayılı MUBS-a düzəlişlər)

19 sayılı MUBS-a düzəlişlər hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma zamanı aparılan uçota aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, illik hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma baş verdikdə, müəssisədən aşağıdakılar tələb olunur:

- ▶ Plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən aktuar fərziyyələrdən istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün cari xidmət dəyərini müəyyən etmək
- ▶ Plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyi (aktivin) və bu müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi istiqadında istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün xalis faizi müəyyən etmək.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)

4.2. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar (davamı)

Düzəlişlər həmçinin izah edir ki, müəssisə ilk öncə aktivin yuxarı həddinin təsirini nəzərə almadan hesablaşma üzrə hər hansı keçmiş xidmətin dəyərini və ya qazanc və ya itkini müəyyən edir. Məbləğ mənfəət və ya zərərdə tanınır. Daha sonra, müəssisə plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonra aktivin yuxarı həddinin təsirini müəyyən edir. Xalis faizə daxil məbləğlər istisna olmaqla bu təsirdə hər hansı dəyişiklik digər ümumi gəlirdə tanınır. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrü başlayanda və ya ondan sonra edilən plana düzəlişə, sekvestr və ya hesablaşmaya tətbiq edilir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəliş Qrupa tətbiq edilmir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr

İllik təkmilləşdirmələr MHBS standartlarının Şura tərəfindən hazırlanması prosesinin bir hissəsidir və həcmi əhəmiyyətsiz və ya kiçik olan Şərtləri əhatə edir. 2015-2017-ci il dövründə edilmiş düzəlişlərə aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS Müəssisələrin birləşməsi – Birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyat olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərlə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələbləri tətbiq edilməlidir. Bunu etmək, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür. Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixinin 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşməsinə tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Düzəlişlər Qrupun gələcək müəssisələrinin birləşməsinə təsir göstərə bilər.

11 sayılı MHBS Birgə əməliyyatlar – Birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi müəssisə təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzəlişlər izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülmür. Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Hal-hazırda, bu düzəlişlər Qrupa tətbiq edilmir, lakin gələcək əməliyyatlara tətbiq edilə bilər.

12 sayılı BMUS Mənfəət vergisi – Kapital kimi təsnif edilmiş maliyyə alətləri üzrə ödənişlərin mənfəət vergisi nəticələri

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylara bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər ümumi gəlirdə və ya kapitalda tanıyır. Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir. Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, Qrup onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

23 sayılı BMUS Borc öhdəlikləri üzrə xərclər – Kapitallaşdırılması mümkün olan borc öhdəlikləri üzrə xərclər

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə tamamlandığı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alındığını aydınlaşdırır. Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çəkilməmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, Qrup onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)

4.2. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar (davamı)

3 sayılı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi" – biznesin tərifi

Düzəlişlər izah edir ki, əməliyyat və aktivlərin inteqrasiya edilmiş toplusu, biznes hesab edilmək üçün, ən azından birlikdə nəticənin əldə edilməsi qabiliyyətinə əhəmiyyətli kömək edən ilkin komponent və müstəqil prosesi ehtiva etdirməlidir. Bundan əlavə izah edilir ki, biznes, nəticəni yaratmaq üçün tələb olunan bütün ilkin komponent və prosesləri ehtiva etdirməyi halda belə mövcud ola bilər. Belə ki, ilkin komponent və həmin komponentlərə tətbiq edilən proseslər "nəticə əldə etmək qabiliyyəti" deyil, "nəticənin əldə edilməsinə kömək etmək qabiliyyəti" nə malik olmalıdır.

Düzəlişlərdə göstərilir ki, əməliyyat və aktivlərin toplusunun satınalma tarixində nəticələri olmayanda, satın alınmış proses yalnız aşağıdakı hallardan birində müstəqil hesab oluna bilər: (a) satın alınmış komponentləri nəticələrə inkişaf etdirmək və ya çevirmək qabiliyyəti üçün əhəmiyyətli olanda, və (b) satın alınmış komponentlərə prosesi yerinə yetirmək üçün tələb olunan bacarıq, bilik və ya təcrübəsi olan mütəşəkkil işçi qüvvəsi, eləcə də mütəşəkkil işçi qüvvəsinin nəticəyə inkişaf etdirə və ya çevirə biləcəyi digər komponentlər daxil olanda. Əksinə, əməliyyat və aktivlərin toplusunun həmin tarixdə nəticələri olarsa, satın alınmış proses aşağıdakı hallardan birində müstəqil hesab oluna bilər: (a) nəticələrin istehsalına davam etmək qabiliyyəti üçün əhəmiyyətli olanda və satın alınmış komponentlərə prosesi yerinə yetirmək üçün tələb olunan bacarıq, bilik və ya təcrübəsi olan mütəşəkkil işçi qüvvəsi daxil olanda; və ya (b) nəticələrin istehsalına davam etmək qabiliyyətinə əhəmiyyətli kömək edəndə və ya unikal və ya cüzi hesab olunanda, ya da nəticələrin istehsalına davam etmək qabiliyyətində əhəmiyyətli xərc, səy və ya yubanma olmadan əvəz edilə bilməyəndə. Düzəlişlər nəticələr anlayışını daraldaraq, diqqəti müştərilərə təqdim edilən mallara və ya xidmətlərə, investisiya gəlirlərinə (məsələn, dividendlər və ya faizlər) və ya adi fəaliyyətdən digər gəlirlərə yönəltmişdir.

Satın alınmış əməliyyatlar və ya aktivlər toplusunun biznes olmadığını sadələşdirilmiş qaydada qiymətləndirilməsinə imkan yaratmaq üçün ixtiyari ədalətli dəyərin cəmləşməsi testi tətbiq edilmişdir. Müəssisələr cəmləşmə testini hər bir əməliyyat üzrə ayrıca tətbiq etməyi seçə bilərlər. Test bu halda keçilmiş hesab olunur ki, satın alınmış aktivlərin ədalətli dəyərinin demək olar ki, hamısı bir müəyyən edilə bilən aktiv və ya müəyyən edilə bilən oxşar aktivlər qrupu daxilində cəmləşmiş olsun. Test keçilərsə, əməliyyat və aktivlər toplusu biznes hesab olunmur və əlavə qiymətləndirmə tələb olunmur. Test keçilməsə və ya müəssisə testi keçirməkdən imtina edərsə, 3 sayılı MHBS-nin adi tələbləri tətbiq edilməklə ətraflı qiymətləndirmə aparılmalıdır. Düzəlişlər satınalma tarixi 1 yanvar 2020-ci ildə və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünə aid olan müəssisələrin birləşməsi və ya aktivlərin satın alınması olan əməliyyatlara tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, müəssisələr əvvəlki dövrlərdə baş vermiş əməliyyatlara yenidən baxmalı deyil. Erkən tətbiqə yol verilir və bu fakt açıqlanmalıdır. Qrup düzəlişi qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək.

1 sayılı MUBS və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər.

2018-ci ilin oktyabr ayında "əhəmiyyətli" anlayışının standartlar arasında uyğunlaşdırılması və tərifin müəyyən xüsusiyyətlərinə aydınlıq gətirmək üçün MUBSK 1 sayılı "Maliyyə Hesabatlarının təqdim edilməsi" adlı MUBS-a və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni tərifə əsasən "məlumatın göstərilməməsi və ya səhv göstərilməsi və ya qeyri-müəyyən olmasının ümumi məqsədli maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin müəyyən müəssisə haqqında maliyyə məlumatı təqdim edən maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərməsinə dair əsaslı ehtimal yaranarsa, bu cür məlumat əhəmiyyətli hesab olunur". Düzəlişlər izah edir ki, əhəmiyyətlilik məlumatın həcmi və ya xarakterindən (və ya hər ikisindən) asılıdır. Müəssisə məlumatın fərdi və ya digər məlumatlarla birləşdirilmiş halda maliyyə hesabatları baxımından əhəmiyyətli olub-olmamasını qiymətləndirməlidir. Düzəlişlər perspektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqəməyə yol verilir və bu fakt açıqlanmalıdır. Əhəmiyyətli anlayışının tərifinə edilən dəyişikliklərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir, lakin "qeyri-müəyyən" ifadəsinin tərifə əlavə edilməsi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında məlumatın necə təqdim edilməsinin vacibliyini artıraraq əhəmiyyətliliklə bağlı qiymətləndirmələrin hansı şəkildə aparılmasına potensial təsir göstərə bilər.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***5. Seqmentlər üzrə məlumat**

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, Qrupun rəhbərliyi tərəfindən fəaliyyət nəticələri müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlər əsasında biznes vahidləri kimi təşkil edilmiş və iki hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – təbii qaz və qaz kondensatının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Paylaşdırma – təbii qaz və qaz kondensatının nəqlini əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri birləşdirilməmişdir.

Qrupun seqmentləri müxtəlif müştərilər üzrə ixtisaslaşan strateji biznes bölmələridir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq biznes vahidlərinin nəticələrini izləyir. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri ya bir-birindən asılı olmayan, ya da asılı olan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	181,958	71,610	–	–	253,568
Seqment daxili	–	29,427	–	(29,427)	–
Cəmi gəlirlər	181,958	101,037	–	(29,427)	253,568
Köhnəlmə və tükənmə	(63,379)	(57,025)	–	–	(120,404)
Digər xərclər	(12,429)	(1,206)	–	1,206	(12,429)
Nəqlətmə tarifləri	(32,251)	–	–	28,221	(4,030)
Ümumi və inzibati xərclər	(6,073)	(24,445)	(13,902)	–	(44,420)
Digər gəlir	1,006	2,873	16,364	–	20,243
Faiz gəliri	–	9,046	284,633	(258,862)	34,817
Maliyyə xərcləri	(116,759)	(125,150)	(291,486)	183,154	(350,241)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	–	(3,308)	–	–	(3,308)
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	(5)	(215)	(9,023)	5,815	(3,428)
Mənfəət vergisi xərcləri	–	(5,665)	–	–	(5,665)
İl üzrə xalis zərər	(47,932)	(104,058)	(13,414)	(69,893)	(235,297)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	-	208,984	-	-	208,984
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,593,184	7,621,629	8,249,479	(6,788,852)	12,675,440
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,593,184	7,830,613	8,249,479	(6,788,852)	12,884,424
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,637,067)	(5,117,028)	(7,254,816)	6,540,082	(9,468,829)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,637,067)	(5,117,028)	(7,254,816)	6,540,082	(9,468,829)
Kapital məsrəfləri (***)					
Əlavələr	131,397	1,132,161	-	(75,708)	1,187,850
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	-	44,945	-	-	44,945
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödənişləri	35,539	103,910	-	-	139,449
Tikinti işlərinə aid olan avans ödənişləri	(351)	(62,009)	-	-	(62,360)
Cəmi əsaslı məsrəflər	166,585	1,219,007	-	(75,708)	1,309,884

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər(**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	126,703	-	-	-	126,703
Seqment daxili	-	24,548	-	(24,548)	-
Cəmi gəlirlər	126,703	24,548	-	(24,548)	126,703
Köhnəlmə və tükənmə	(60,189)	(3,429)	-	-	(63,618)
Digər xərclər	(9,419)	(3,127)	-	1,179	(11,367)
Nəqliyyat tarifləri	(27,005)	-	-	23,369	(3,636)
Ümumi və inzibati xərclər	(9,077)	(3,412)	(3,345)	-	(15,834)
Digər gəlir	1,169	322	19,102	-	20,593
Faiz gəliri	-	8,648	191,640	(180,784)	19,504
Maliyyə xərcləri	(64,902)	(30,863)	(153,106)	92,455	(156,416)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	-	(4,349)	-	-	(4,349)
Məzənnə fərqi zərər, xalis	-	53,218	1,486	(60,628)	(5,924)
Mənfəət vergisi xərcləri	-	(8,441)	-	-	(8,441)
İl üzrə xalis (zərər)/mənfəət	(42,720)	33,115	55,777	(148,957)	(102,785)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	–	175,561	–	–	175,561
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,488,893	6,890,591	7,106,429	(6,573,705)	10,912,208
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,488,893	7,066,152	7,106,429	(6,573,705)	11,087,769
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,486,196)	(4,616,537)	(6,089,872)	6,425,474	(7,767,131)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,486,196)	(4,616,537)	(6,089,872)	6,425,474	(7,767,131)
Kapital məsrəfləri (***)					
Əlavələr	251,526	1,994,302	–	(87,599)	2,158,229
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	–	75,450	–	–	75,450
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödəmələri	705,360	56,277	–	–	761,637
Tikinti işlərinə aid olan avans ödəmələri	(3,080)	(110,473)	–	–	(113,553)
Cəmi əsaslı məsrəflər	953,806	2,015,556	–	(87,599)	2,881,763

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

Coğrafi məlumat

Gəlirlər Azərbaycanda hasil edilən təbii qaz və xam neftin satışı və təbii qazın Türkiyəyə nəql edilməsindən əldə edilmişdir.

Maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla əhəmiyyətlik kəsb edən uzunmüddətli aktivlər aşağıda hər bir fərdi ölkə üçün ayrıca olaraq təqdim edilir:

	2018	2017
Azərbaycan	4,530,051	4,268,010
Türkiyə	6,208,259	5,364,692
Gürcüstan	478,895	439,943
İsveçrə	208,984	175,561
Cəmi	11,426,189	10,248,206

Təhlil aktivlərin yerləşməsi əsasında aparılmışdır.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***6. Neft-qaz aktivləri**

Neft-qaz aktivlərinin balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Neft-qaz hasilatı aktivləri	Boru kəməri aktivləri	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
Maya dəyəri				
31 dekabr 2016-cı il	490,016	76,032	18,625	584,673
Əlavələr	12,554	879	1,005	14,438
31 dekabr 2017-ci il	502,570	76,911	19,630	599,111
Əlavələr	4,240	900	6,811	11,951
İşlənmə xərcləri və tamamlanmamış tikintidən köçürmələr (Qeyd 7)	1,474,996	4,515,607	70,325	6,060,928
31 dekabr 2018-ci il	1,981,806	4,593,418	96,766	6,671,990
Yığılmış amortizasiya və köhnəlmə				
31 dekabr 2016-cı il	(123,687)	(8,218)	(3,677)	(135,582)
İl üzrə xərc	(57,081)	(3,429)	(3,108)	(63,618)
31 dekabr 2017-ci il	(180,768)	(11,647)	(6,785)	(199,200)
İl üzrə xərc	(61,829)	(56,696)	(1,879)	(120,404)
31 dekabr 2018-ci il	(242,597)	(68,343)	(8,664)	(319,604)
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2018-ci il	1,739,209	4,525,075	88,102	6,352,386
31 dekabr 2017-ci il	321,802	65,264	12,845	399,911

Neft-qaz hasilatı aktivləri

Neft-qaz hasilatı aktivlərinin məbləği Qrupun ŞD layihəsində neft-qaz aktivlərinin 6.67% payından ibarətdir.

30 iyun 2018-ci il tarixində ŞD layihəsinin 2-ci mərhələsi çərçivəsində ilk kommersiya qazının çatdırılması başlamış və müvafiq 1,474,996 ABŞ dolları məbləğində hesablanmış işlənmə xərcləri neft-qaz hasilatı aktivlərinə köçürülmüşdür (Qeyd 7).

Boru kəmərinin aktivləri

Boru kəmərinin dəyəri CQBK üzrə tikinti xərclərində Qrupun 6.67% payı və TANAP boru kəmərinin tikintisinə çəkilən xərclərdən ibarətdir.

TANAP boru kəmərinin tikintisi iki fazadan (Faza 0 və Faza 1) ibarətdir. Boru kəmərinin Gürcüstan/Türkiyə sərhədindən Əskişəhərə (Türkiyə) qədər olan hissəsinin tikintisi (Faza 0) 2018-ci ilin iyun ayınadək tamamlanmış və bundan sonra 30 iyun 2018-ci il tarixində TANAP boru kəməri vasitəsilə qazın kommersiya çatdırılması başlanmış və 4,375,062 ABŞ dolları məbləğində müvafiq hesablanmış xərclər tamamlanmamış tikintidən boru kəməri aktivlərinə köçürülmüşdür (Qeyd 7). Boru kəmərinin Əskişəhərdən Türkiyə-Yunanistan sərhədinə qədər olan hissəsinin tikintisinin (Faza 1) 2019-cu ildə başa çatdırılacağı ehtimal edilir.

CQBK sisteminin genişləndirilməsi layihəsinin üç elementinin (Gürcüstan xətti, kompressor stansiyası və təzyiq azaltma və ölçmə stansiyası) tikintisi 30 iyun 2018-ci il tarixində başa çatdırılmışdır. CQBK sisteminin genişləndirilməsi layihəsinin üç elementinin tikintisinin başa çatdırılmasından sonra kommersiya qazın Türkiyəyə çatdırılması başlamışdır. CQBK sisteminin genişləndirilməsi üzrə əməliyyatların başlanması tarixinə, 140,545 ABŞ dolları məbləğində tamamlanmamış tikinti boru kəməri aktivlərinə köçürülmüşdür (Qeyd 7). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə CQBK sisteminin genişləndirilməsi layihəsinin qalan iki elementinin tikintisi (Azərbaycan xətti və 2-ci qaz kompressor stansiyası) 99.9% tamamlanmışdır.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***6. Neft-qaz aktivləri (davamı)****Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər**

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə kapitallaşdırılmış xərclər Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin məqsədləri üçün istifadə edilən aktivlərin istismardan çıxarılmasına aid olan xərclərdə 6.67% payı və TANAP layihəsinin aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclərdən ibarətdir (Qeyd 15).

7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri

Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	İşlənilmə xərcləri	Tamamlan- mamış tikinti	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
31 dekabr 2016-cı il	1,123,785	3,854,924	58,192	5,036,901
Əlavələr	230,659	1,892,631	20,501	2,143,791
31 dekabr 2017-ci il	1,354,444	5,747,555	78,693	7,180,692
Əlavələr	120,552	1,059,753	(4,406)	1,175,899
Neft-qaz aktivlərinə köçürmə(Qeyd 6)	(1,474,996)	(4,515,607)	(70,325)	(6,060,928)
31 dekabr 2018-ci il	-	2,291,701	3,962	2,295,663
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2018-ci il	-	2,291,701	3,962	2,295,663
31 dekabr 2017-ci il	1,354,444	5,747,555	78,693	7,180,692

Tamamlanmamış tikinti

31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu məbləğə TANAP Faza 1-in tikintisi və CQBK sisteminin genişləndirilməsi üzrə qalan iki elementlə birbaşa bağlı olan, müvafiq olaraq, 2,104,112 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 5,449,475 ABŞ dolları) və 187,589 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 298,080 ABŞ dolları) məbləğində xərclər daxildir.

Kapitallaşdırılmış borc öhdəlikləri üzrə xərclər

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup tamamlanmamış tikinti və inkişaf xərcləri daxilində 173,870 ABŞ dolları məbləğində (2017-ci il: 207,314 ABŞ dolları) borc öhdəlikləri üzrə xərcləri kapitallaşdırmışdır.

8. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	2,536,956	2,397,507
Tikinti işləri ilə bağlı digər ödənişlər	30,160	92,520
	2,567,116	2,490,027

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***8. Avans ödənişləri (davamı)****Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri**

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri 1,855 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 1,819 milyon ABŞ dolları) məbləğində Azərbaycan (Şahdəniz) Limitid-ə ("AzSD") və 682 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 578 milyon ABŞ dolları) məbləğində Azərbaycan (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) Limitid-ə ("AzSCP"), müvafiq olaraq, ŞD HPBS və CQBK layihələrində 10% paylarının alınması üçün avans ödənişlərindən ibarətdir və qeyri-maliyyə aktivləri hesab olunur. Daha ətraflı məlumat 23-cü Qeyddə təqdim edilir.

9. Asılı müəssisəyə investisiya

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun TAP AG-də iyirmi faizlik (20%) payı olmuşdur. TAP AG ŞD-nin təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması məqsədilə qazın Yunanıstan/Türkiyə sərhədindən Cənubi İtaliyaya nəql edilməsi infrastrukturunun qurulması və istismarına görə məsuliyyət daşıyır. Qrup müəssisənin maliyyə və əməliyyat qərarlarında iştirak etməklə müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərir.

Qrup 2014-cü ildə AzTAP GmbH-də səhmlərin 100%-ni almaqla TAP AG-də investisiya əldə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun TAP AG-yə investisiyasının balans dəyərində hərəkətlər icmal edilir:

	2018	2017
İlkin balans dəyəri	175,561	90,378
Asılı müəssisəyə investisiyaya əlavələr	44,945	75,450
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı nəticələrində pay	(3,308)	(4,349)
Digər	(1,830)	1,172
Məzənnə fərqi	(6,384)	12,910
Qalıq balans dəyəri	208,984	175,561

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabrda TAP AG-yə investisiyası haqqında ümumi maliyyə məlumatı təqdim edilir:

	2018	2017
Cari aktivlər	123,281	126,858
Uzunmüddətli aktivlər	4,131,562	3,346,836
Cari öhdəliklər	(297,792)	(330,471)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(2,999,061)	(2,355,361)
Xalis aktivlər	957,990	787,862
Qrupun xalis aktivlərdə payı	191,598	157,572
Satılma zamanı tanınan qudvil	18,872	18,872
Qudvilin çevrilməsi zamanı məzənnə fərqi	(1,486)	(883)
Balans dəyəri	208,984	175,561

31 dekabrda başa çatan dövr üzrə asılı müəssisənin nəticələrində pay:

	2018	2017
Gəlirlər	-	-
Əməliyyat xərcləri	(33,266)	(31,054)
Digər gəlir	15,269	5,687
Vergidən əvvəl zərər	(17,997)	(25,367)
Mənfəət vergisi üzrə fayda	1,457	3,622
İl üzrə xalis zərər	(16,540)	(21,745)
Qrupun xalis zərərlərdə payı	(3,308)	(4,349)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

10. Kredit üzrə debitor borcları

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun TAP AG-dən 10,999 ABŞ dolları məbləğində (31 dekabr 2017-ci il: 445,102 ABŞ dolları) debitor borcu olmuşdur. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup TAP AG-yə 176,808 ABŞ dolları məbləğində (2017-ci il: 183,947 ABŞ dolları) əlavə kreditlər vermişdir. TAP AG-yə kredit üzrə faiz İsveçrə Federal Vergi orqanlarının Avroda olan kreditlər üçün dərc etdiyi İsveçrənin "təhlükəsiz" dərəcəsi (2018-ci il: 0.75%) üstünə 1% marja gəlməklə hesablanmış və 2018-ci ildə 1.75%-ə (2017-ci il: 1.75%) bərabər olmuşdur. Kreditin müddəti 2043-cü ilin iyul ayında başa çatır. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində əldə edilmiş faiz gəliri 9,473 ABŞ dolları (2017-ci il: 8,868 ABŞ dolları) olmuşdur. 27 dekabr 2018-ci il tarixində TAP AG Qrup qarşısında olan 594,349 ABŞ dolları (519,003 min Avro) məbləğində borcu ödəmişdir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrup 25,970 ABŞ dolları məbləğində məzənnə zərərini tanımışdır. 31 dekabr 2018-ci il və 1 yanvar 2018-ci il tarixlərinə Qrup TAP AG-dən müvafiq olaraq 65 ABŞ dolları və 2,784 ABŞ dolları məbləğində kredit üzrə debitor borcları üzrə GKZ-ni tanımışdır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun BOTAŞ-dan 234,686 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 200,261 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları olmuşdur. BOTAŞ-dan olan debitor borclarına 32,139 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 31,052 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 202,547 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 169,209 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcu daxildir. 13 aprel 2015-ci ildə Qrup TANAP A.Ş.-də səhmlərinin 30%-ni BOTAŞ-a 168,226 ABŞ dolları ödəniş və 33,645 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişə satmışdır. Təxirə salınmış ödəniş üzrə faiz hesablanmış və onun 2020-2021 illərdə ödənilməsi gözlənilir. İlk tanınma zamanı təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsinə (3.5%) istifadə etməklə cari dəyərlə 28,006 ABŞ dolları məbləğində hesablanmışdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində BOTAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilmiş gəlir 1,087 ABŞ dolları (2017-ci il: 1,050 ABŞ dolları) məbləğində olmuş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

Qeyd 23-də göstəriləni kimi, Maliyyələşdirmə Razılaşmasına uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in 30% səhmləri satıldıqdan sonra 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-də 5% səhminə aid olan 37,225 ABŞ dolları (2017-ci il: 82,700 ABŞ dolları) məbləğində ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. Kredit üzrə faiz hesablanmış və onun 2021-2024-cü illərdə ödənilməsi gözlənilir. BOTAŞ-ın ödəniş tələblərinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı olan hər bir borc öhdəliyinin ilkin tanınması zamanı oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda mövcud olan borc üzrə 5.72% faiz dərəcəsinə (2017-ci il: 4.43%) istifadə etməklə cari dəyər 26,517 ABŞ dolları (2017-ci il: 61,934 ABŞ dolları) məbləğində hesablanmış və kreditin ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasında 10,708 ABŞ dolları (2017-ci il: 20,766 ABŞ dolları) məbləğində fərq mənfəət və zərərdə tanınmışdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə BOTAŞ-dan alınacaq kreditlə əlaqədar əldə edilmiş faiz gəliri 8,270 ABŞ dolları (2017-ci il: 6,414 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur. 31 dekabr 2018-ci il və 1 yanvar 2018-ci il tarixlərinə Qrup BOTAŞ-dan müvafiq olaraq 1,449 ABŞ dolları və 1,106 ABŞ dolları məbləğində kredit üzrə debitor borcları üzrə GKZ-ni tanımışdır.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət SOCAR Turkey Enerji A.Ş ("STEAS") ilə TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılması haqqında alqı-satqı müqaviləsi ("TANAP ASM") imzalamışdır. TANAP ASM-in imzalanmasından sonra, Şirkət TANAP A.Ş.-dən kredit üzrə debitor borclarının 7%-ni, həmçinin TANAP A.Ş.-də 7%-lik payı STEAS-a satmışdır. Ümumi ödənişin ədalətli dəyəri 392,633 ABŞ dolları olmuşdur. Bu məbləğin 95,000 ABŞ dolları məbləğində hissəsi 22 fevral 2018-ci il tarixində ödənməmişdir. 297,633 ABŞ dolları məbləğində ödənişin qalan hissəsi illik 5.74% dərəcəsi ilə faiz hesablanan uzunmüddətli kredit üzrə debitor borcları kimi tanınmışdır və onun 2021-2024-cü illər ərzində ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində STEAS-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilən gəlir 14,759 ABŞ dolları (2017-ci il: sıfır) təşkil etmiş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

Qeyd 23-də müzakirə edildiyi kimi, TANAP ASM-ə uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılmasından sonra, Şirkət TANAP A.Ş.-də 7%-lik pay ilə bağlı illik 5.72% orta faiz dərəcəsi ilə 32,305 ABŞ dolları məbləğində STEAS-ın ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. Kreditlərin 2023-2024-cü illərdə ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində STEAS-dan kredit üzrə debitor borcu ilə əlaqədar əldə olunmuş faiz gəliri 516 ABŞ dolları (2017-ci il: sıfır) olmuşdur. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrup 2,159 ABŞ dolları məbləğində STEAS-dan kredit üzrə debitor borcu üzrə GKZ-ni tanımışdır.

31 dekabr və 1 yanvar 2018-ci il tarixlərinə cəmi kredit üzrə debitor borcları üzrə GKZ müvafiq olaraq 3,673 ABŞ dolları və 3,890 ABŞ dolları olmuşdur. GKZ üzrə qalıqda dəyişiklik 217 ABŞ dolları təşkil etmiş və digər gəlirin tərkibində gəlir kimi tanınmışdır.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər**

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
Bankda olan pul vəsaitləri, ABŞ dolları	194,035	146,403
Bankda olan pul vəsaitləri, Avro	110,473	71
Bankda olan pul vəsaitləri, AZN	28	124
Bankda olan pul vəsaitləri, digər	97	187
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	304,633	146,785

Depozitlər

28 dekabr 2018-ci il tarixində Qrup 2.53% faiz dərəcəsi ilə fazi hesablanan 480,000 ABŞ dolları məbləğində depozit yerləşdirmişdir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə depozitlər üzrə GKZ 29 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

12. Debitor borcları

Debitor borcları 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
BOTAS üzrə debitor borcları	11,938	-
AQTŞ üzrə debitor borcları	11,267	176
Xam neftin üçüncü tərəflərə satılması üzrə debitor borcları	6,559	6,347
ŞD Operatorundan tanınan debitor borcları	2,553	5,929
Cəmi debitor borcları	32,317	12,452

Qeyd 6-da qeyd edildiyi kimi, TANAP-ın Faza 0 mərhələsində əməliyyatlar 30 iyun 2018-ci il tarixində başlamışdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə, TANAP boru kəməri sistemindəki qaz üzrə mülkiyyət hüququ BOTAS-a məxsus olmuşdur və müvafiq Qaz Nəqli Sazişinə əsasən TANAP A.Ş. qazı çıxış məntəqələrinə çatdırmalıdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup BOTAS-dan əldə edilən 71,610 ABŞ dolları məbləğində gəlirləri tanımış və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə BOTAS-dan debitor borcları 11,938 ABŞ dolları olmuşdur.

AQTŞ-dən alınacaq debitor borcları 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə müvafiq qaz satışı üzrə sazişlər əsasında tərəflərə satılmış, lakin Qrupa ödənişi köçürülməmiş ŞD layihəsinin təbii qazından ibarətdir.

Xam neftin satışı üzrə vasitəçilik razılaşmasına uyğun olaraq, Qrup SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsini (MİƏİ) ŞD HPBS-lə əlaqədar ticarət və marketing agentliyi təyin etmişdir. SOCAR MİƏİ Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsinə (Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur. Xam neftin satışından olan debitor borcları üçüncü tərəflərə satılmış və 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Qrupa ödənişi köçürülməmiş neftlə bağlıdır.

13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı**Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital**

31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə, Şirkət hər birinin nominal dəyəri 24,158 ABŞ dolları olan 100 adi səhmi təsdiq etmiş, buraxmış və tam ödəmişdir. Hər bir səhm səhmdara bir səs hüququ verir. 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə əlavə ödənilmiş kapital 31,481 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı (davamı)**Digər ehtiyatlar**

13 aprel 2015-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 30% payını BOTAŞ-a satmışdır. Cəmi ödəniş BOTAŞ-ın 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödədiyi nağd vəsaitdən və 28,006 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur. 16 aprel 2015-ci ildə Şirkət törəmə müəssisə olan TANAP A.Ş.-də 12% səhmlərini BP-yə 97,423 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsaitə satmışdır. Satılmış səhmlərin xalis balans dəyəri (338,831 ABŞ dolları) və BOTAŞ və BP-dən alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasındakı fərq 45,176 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə zərər kimi tanınmışdır.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 7% payını STEAŞ-a satmışdır. Ümumi ödəniş STEAŞ tərəfindən ödənilmiş 95,000 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsait və 297,633 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur. Ümumi ödəniş 202,279 ABŞ dolları və 190,354 ABŞ dolları məbləğində müvafiq olaraq TANAP A.Ş. tərəfindən Şirkətə ödəniləcək kredit və kapital kimi iki komponentdən ibarət olmuşdur. Kapitalda payın xalis balans dəyəri (179,359 ABŞ dolları) və STEAŞ-dan alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasında fərq 10,995 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə gəlir kimi uçota alınmışdır.

TANAP-a əlavə ödəniş

2018-ci il ərzində Şirkət, BOTAŞ, STEAŞ və BP öz iştirak paylarına uyğun olaraq TANAP-ın nizamnamə kapitalına pul vəsaitləri formasında qoyuluş etmişlər. BOTAŞ, STEAŞ və BP tərəfindən 174,717 ABŞ dolları məbləğində (31 dekabr 2017-ci il: 347,340 ABŞ dolları) edilən qoyuluş QNP-də artım kimi tanınmışdır.

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə faiz hesablanan borclar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Borc	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
İstiqrazlar	4,469,350	4,297,240
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlardan kreditlər	1,611,252	1,126,201
Maliyyə müəssisələrindən kreditlər	2,160,827	1,137,910
Cəmi borc öhdəlikləri	8,241,429	6,561,351

31 dekabr 2018-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-Noyabr 2024	2,379,882	–
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	20,996
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,072,752	6,962
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2021-2023	983,601	–
BP-dən kredit	ABŞ dolları	2021-2023	395,424	–
STEAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2021-2023	232,227	–
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	399,764	–
AİİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	603,324	–
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Oktyabr 2035	497,347	–
AİB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2032	514,930	–
MİGA tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	İyun 2033	130,452	–
MİGA tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	AVRO	İyun 2033	15,010	–
Cəmi borc öhdəlikləri			8,213,471	27,958

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2017-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-Noyabr 2024	2,202,057	–
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	20,083
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,072,752	13,590
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2021-2023	803,055	–
BP-dən kredit	ABŞ dolları	2021-2023	323,146	–
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	399,340	–
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	590,476	–
AYİB-dən kredit	ABŞ doları	Oktyabr 2035	148,094	–
Cəmi borc öhdəlikləri			6,527,678	33,673

Dövlət qrantı

Qeyd 1-də göstərilən layihələrdə Qrupun pay alışıların maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə vacib sosial-iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün təsis edilmiş dövlət fondu olan ARDNF-ə tapşırılmışdır. Fərmana müvafiq olaraq, 2014-cü ildə Qrup ARDNF-ə 10 illik müddəti olan cəmi 2,516,996 ABŞ dolları məbləğində istiqrazlar buraxmışdır. İlkin tanınmada Qrup istiqrazların ədalətli dəyərini oxşar maliyyə alətləri üçün bazar dərəcəsini istifadə etməklə (4.5% + 6 aylıq LIBOR) hesablamışdır və istiqrazların ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı 704,270 ABŞ dolları məbləğində fərqi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dövlət qrantı kimi tanımışdır.

31 dekabr 2018-ci ildə başa çatan il ərzində Qrup 18,896 ABŞ dolları məbləğində dövlət qrantından gəlir tanımış və bu məbləğ digər gəlirin tərkibinə daxil edilmişdir (2017-ci il: 18,950 ABŞ dolları).

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərə dəyişikliklər

	1 yanvar	Pul	Qeyri-pul	Maliyyə	31 dekabr
	2018-ci il	vəsaitlərinin	vəsaitlərinin		
		hərəkətləri	hərəkəti	xərxi	2018-ci il
			(Qeyd 13)		
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	6,527,678	1,179,930	202,279	303,584	8,213,471
Qısamüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	33,673	(209,762)	–	204,047	27,958
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	6,561,351	970,168	202,279	507,631	8,241,429
	1 yanvar	Pul	Qeyri-pul	Maliyyə	31 dekabr
	2017-ci il	vəsaitlərinin	vəsaitlərinin		
		hərəkətləri	hərəkəti	xərxi	2017-ci il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	3,773,228	2,547,770	–	206,680	6,527,678
Qısamüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	195,231	(286,842)	–	125,284	33,673
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	3,968,459	2,260,928	–	331,964	6,561,351

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər**

Grup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə əlaqəli öhdəliklər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
İlkin balans dəyəri	108,259	82,709
İl ərzində əlavə öhdəlik	20,680	22,262
Cari dəyər diskontunun ləğv edilməsi	5,772	4,044
Diskont dərəcəsinin nəzərdən keçirilməsinin təsiri	(18,275)	(756)
Qalıq balans dəyəri	116,436	108,259

ŞD HPBS-nin, CQBK və TANAP ESHA-nın müddəalarına uyğun olaraq, bütün podratçı tərəflər ŞD HPBS-nin və CQBK və TANAP-ın müddəti başa çatandan sonra tikinti aktivlərinin istismardan çıxarılması və sökülməsini maliyyələşdirmək üçün istifadə ediləcək ləğv etmə fonduna qoyuluşlar etmək öhdəliyini daşıyırlar.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, istismardan çıxarma fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10%-dən artıq ola bilməz. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər hər maliyyə ilinin sonunda artıq istifadədə olan aktivlərlə bağlı çəkilmiş kapital məsrəfləri əsasında qiymətləndirilir. ŞD HPBS-də istifadə edilən hasilat qurğularının ləğv edilməsi üçün təxmin edilən diskontlaşdırılmamış xərcdə Qrupun payı 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 194,313 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 178,058 ABŞ dolları) olmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun CQBK qurğularının istismardan çıxarılması ilə bağlı gözlənilən diskont edilməmiş xərclərdə payı 29,695 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 26,450 ABŞ dolları) olmuşdur. Grup ESHA-nın qüvvəsinə xitam veriləndə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.5% (31 dekabr 2017-ci il: 2.5%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun TANAP boru kəməri obyektlərinin istismardan çıxarılması üçün gözlənilən diskont edilməmiş dəyərdə payı 204,409 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 131,632 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam veriləndə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.1% (31 dekabr 2017-ci il: 2.1%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərclərini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

16. Ticarət və digər kreditör borcları, hesablanmış öhdəliklər

Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər əsas etibarlı ilə 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə ŞD layihəsinin 2-ci Mərhələsinin işlənməsi, CQBK-nin genişləndirilməsi və TANAP boru kəməri sistemlərinin tikintisi ilə bağlı olan öhdəliklərdən ibarətdir

17. Gəlirlər

Qrupun gəlirləri 31 dekabrda başa çatan il üzrə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
Qazın satışından gəlirlər	102,390	69,309
Xam neftin satışından gəlirlər	79,568	57,394
Qazın nəqlindən gəlirlər (Qeyd 12)	71,610	-
Cəmi gəlirlər	253,568	126,703

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, neft və qazdan əldə edilən mənfəət hər bir təqvim rübünün sonuna Podratçı Tərəflərin əldə etdiyi vergidən sonrakı real səmərəlilik dərəcəsinə müvafiq olaraq Hökumət və Podratçı Tərəflər arasında paylaşdırılır. 2018-ci və 2017-ci illərin dörd rübü ərzində mənfəət nefti və qazı Podratçı tərəflərin xeyrinə 55% və 45% dərəcələri ilə bölüşdürülmüşdür.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

17. Gəlirlər (davamı)

Aşağıda Qrupun müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlərinin bölüşdürülməsi göstərilir:

31 dekabr 2018-ci il	Neft və qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı, xalis	102,390	–	102,390
Xam neftin satışı, xalis	79,568	–	79,568
Qazın nəqlindən gəlirlər	–	71,610	71,610
Cəmi	181,958	71,610	253,568
Azərbaycan	181,958	–	181,958
Türkiyə	–	71,610	71,610
Cəmi	181,958	71,610	253,568
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	181,958	–	181,958
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	–	71,610	71,610
Cəmi	181,958	71,610	253,568

18. Satışların maya dəyəri

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun satışlarının maya dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2018	2017
Köhnəlmə və tükənmə	6	120,404	63,618
Digər xərclər	5	12,429	11,367
		132,833	74,985

19. Faiz gəliri

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun faiz gəliri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2018	2017
STEAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	10	15,275	–
BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	10	9,357	7,464
TAP AG-dən alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir		7,578	7,096
Digər faiz gəliri		2,607	4,944
Cəmi faiz gəliri		34,817	19,504

20. Vergilər

Qrupun mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan təşkil olunmuşdur:

	2018	2017
Cari vergi xərci	5,284	5,968
Təxirə salınmış vergi xərci	381	2,473
Mənfəət vergisi xərci	5,665	8,441

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

20. Vergilər (davamı)

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və müvafiq olaraq, vergilər konsolidasiya edilmiş vergi zərəri mövcud olanda belə hesablanı bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bir dövrdə əmələ gələn vergi zərərləri gələcək beş illik dövrə keçirilə bilər. CQD QSC-nin 2018-ci ilin yerli standartlara uyğun kitablarında 445,695 ABŞ dolları (2017-ci il: 187,908 ABŞ dolları) məbləğində yığılmış zərərləri olmuşdur və bunların beş il ərzində istifadəsi gözlənilmir. Qrup bu zərərlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri tanımamışdır.

ŞD layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, podratçı tərəflər ŞD layihəsi əsasında əməliyyatlara aid olan mənfəət vergilərinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Həmin müddəalara uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanı Dövlət büdcəsinə hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisini ödəyir və müvafiq məbləğin əvəzini dövlətə aid olan kondensat və təbii qazla qaytarır. Müvafiq olaraq, ŞD HPBS-nin podratçı tərəfi olaraq, Qrup Azərbaycan mənfəət vergisinə görə öhdəliyi daşıyır və eyni zamanda əlavə mənfəət neftini almaq hüququna malikdir. 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində başa çatan illər ərzində Qrupun ŞD HPBS-nin əməliyyatları üzrə mənfəət vergiləri olmamışdır, çünki vergi uçotu kitabında zərərlər göstərilmişdir. Hesablanmış zərərlərin istifadəsi üçün vaxt limiti təyin edilməmişdir.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup müəyyən standart əməliyyat vergilərindən, o cümlədən Azərbaycanın əlavə dəyər vergisindən azaddır.

CQBK layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

SGC Midstream MMC vergi orqanları qarşısında vergilərlə bağlı bütün məsələlərdə SCPC şirkətini özünün təmsilçisi seçmişdir, belə ki, Qrup Azərbaycan ESHA-ya uyğun olaraq vergi seçən səhmdar deyildir. SCPC şirkəti gəlir və çıxımlarına və nəql etdiyi təbii qaza görə Azərbaycanda mənfəət vergisinə və Gürcüstanda minimal vergiyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu vergilər vergi seçməyən səhmdarlara, o cümlədən Qrupa aid edilə bilər.

Aşağıdakı vergilər tətbiq edilmişdir:

- ▶ Azərbaycanda sabit 27% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstanda sabit 25% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə çatdırılmış min kub metr qaz üzrə sabit 2.50 ABŞ dolları dərəcəsi ilə Gürcüstanda minimal vergi ("GMV").

Gürcüstanda mənfəət vergisi və minimal vergi

Gürcüstan ESHA-ya uyğun olaraq, SCPC şirkəti Gürcüstanda aparılan əməliyyatlardan əmələ gələn gəlirdən təsbit 25% dərəcəsi ilə mənfəət vergisini ödəməlidir. SCPC şirkəti maliyyə ili ərzində vergi tutulan mənfəət əldə etməsə, o, GMV-ni ödəməlidir. Əvvəlki dövrlər üzrə GMV gələcək dövrlərə məhdudiyət qoyulmadan köçürülməli və SCPC şirkətinin Gürcüstanda gələcək mənfəət vergisi öhdəliyinə aid edilməlidir. Qrup ehtimal edir ki, GMV Gürcüstan ESHA əsasında mənfəət vergisini aşacaq.

Mənfəət vergisi üzrə ehtiyat əsasən Qrupun 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan mənfəət vergisi xərcində, Gürcüstan minimal vergi xərcində və SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi xərcində payından ibarətdir.

SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri MHBS və ESHA əsasında uçot prinsipləri arasındakı fərqlərdən (hesablamalar və kassa prinsipi) irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəliklərində payı 14,007 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 13,563 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

20. Vergilər (davamı)**TANAP A.Ş-in əməliyyat vergisi**

Türkiyə hökuməti ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 5.95 ABŞ dolları məbləğində vergi ödəməlidir.

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2018-ci il tarixinə				31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 14)	2,379,882	-	-	-	-	-
AzSD	-	1,854,770	-	-	-	35,539
AzSCP	-	682,186	-	-	-	103,910
SOCAR Miəi	-	-	-	-	-	349
AQTŞ	-	-	11,267	-	89,561	-
STEAŞ (Qeyd 10, 13, 14)	232,227	-	-	343,054	95,000	-
TAP AG (Qeyd 10)	-	-	-	10,999	594,349	176,808
Cəmi	2,612,109	2,536,956	11,267	354,053	778,910	316,606
Cəmi kateqoriya üzrə	8,213,471	2,567,116	32,317	588,739		

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2017-ci il tarixinə				31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 14)	2,202,057	-	-	-	-	-
AzSD	-	1,819,231	-	-	-	713,594
AzSCP	-	578,276	-	-	-	56,277
SOCAR Miəi	-	-	-	-	-	224
AQTŞ	-	-	176	-	72,373	-
TAP AG (Qeyd 10)	-	-	-	445,102	-	183,947
Cəmi	2,202,057	2,397,507	176	445,102	72,373	954,042
Cəmi kateqoriya üzrə	6,527,678	2,490,027	12,452	645,363		

AzSD

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində AzSD-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər TSASM əsasında ŞD HPBS-də 10% payın alınması və AQTŞ-də 8% payın alınması üçün ödənilmiş 35,539 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir (31 dekabr 2017-ci il: 705,360 ABŞ dolları). Daha ətraflı məlumat 23-cü Qeyddə təqdim edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

AzSCP

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində AzSCP-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər TSASM əsasında SCPC şirkətində 10% payın alınması üçün ödənilmiş 103,910 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir (31 dekabr 2017-ci il: 56,277 ABŞ dolları). Daha ətraflı məlumat 23-cü Qeyddə təqdim edilir.

SOCAR MİƏİ

SOCAR MİƏİ Qrupun adından xam neftin satışını həyata keçirir və Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsində (ƏDV daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur.

AQTŞ

AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş şirkətdir. AQTŞ-dən daxilolmalar qazın AQTŞ-yə satılmasından 89,561 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 72,373 ABŞ dolları) məbləğində alınmış pul vəsaitlərindən ibarətdir.

Əsas rəhbərlik heyəti

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə baş rəhbərlik heyəti Qrupun Baş direktoru, Baş direktorun müavini və 3 departament direktorundan ibarət olmuşdur. Baş rəhbərlik heyətinin üzvlərinə ödənilən məcmu haqq və bu kateqoriya daxilində tam ştat əsası ilə haqq alan müəyyən edilmiş rəhbərlərin sayı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Məcmu haqq	187	156
Şəxslərin sayı	5	5

Həmçinin, 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət, 2014-cü ilin dekabr ayında imzalanmış Operator xidmətləri haqqında razılaşma əsasında, cəmi 1,457 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 1,056 ABŞ dolları) məbləğində SOCAR Upstream Management International MMC və SOCAR Midstream Operations MMC tərəfindən təqdim edilmiş idarəetmə xidmətləri üçün xərclər çəkmişdir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri

Maliyyə risk amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənlikləri əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcələri ilə maliyyə öhdəlikləri və aktivləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riski azaltmaq üçün, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsi mühitinin dövrü təhlilini aparır və təhlilin nəticələrinə əsasən rəhbərlik maliyyələşmənin sabit dərəcəli və ya dəyişkən dərəcəli əsasla əldə edilməsinin daha əlverişli olması barədə qərar verir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə risk amilləri (davamı)**

Faiz hesablanan öhdəliklər və aktivlərin əksəriyyəti üçün dəyişkən faiz Qrup qarşısında İsveç federal vergi orqanlarının (İFVO) dərc etdiyi trans-sərhəd səhmdar kreditləri üçün əsasən LIBOR, AVRİBOR və Avro məzənnəsində dəyişikliklər səbəbindən baş verən faizin ödənilməsi və alınmasında dəyişikliklər riskini yaradır.

2018	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+0.5	-0.15	(17,353)	2,534
AVRİBOR	+0.2	-0.01	(3)	-
İFVO üzrə Avro məzənnəsi	+0.5	-0.5	2,372	(2,372)

2017	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+0.7	-0.08	(8,564)	697
İFVO üzrə Avro məzənnəsi	+0.5	-0.5	1,479	(1,479)

(ii) Kredit riski

Maliyyə alətləri dəyişkən dərəcəyə görə kredit risklərinə məruz qalır. Qrup kredit üzrə debitor borcları, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər və debitor borcları ilə əlaqədar kredit riskinə və qarşı-tərəfin öhdəliklərinin yerinə yetirmədiyi təqdirdə zərərlərə məruz qala bilər.

Qrupun kredit riski 31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə maksimal risk həcmi müvafiq olaraq 1,425,880 ABŞ dolları və 804,600 ABŞ dolları məbləğində olmaqla, qarşı-tərəfin təəhhüdlərinin yerinə yetirmədiyindən irəli gəlir.

Qrup pul vəsaitlərini kredit etibarlılığı yüksək olan (əsasən kredit reytingi agentlikləri tərəfindən A1 reytingini almış) maliyyə institutlarında yerləşdirir. Qrup adətən tanınmış və etibarlı üçüncü tərəflərlə ticarət aparır. Qrupun siyasətinə görə, kondensat alıb-satmaq istəyən bütün sifarişçilər akkreditivlərin buraxılmasını əldə etməlidirlər. Qaz satışları AQTŞ vasitəsilə dövlət müəssisələri və ya güclü maliyyə vəziyyəti olan müəssisələrlə aparılır.

(iii) Likvidlik riski

Qrup vəsaitlərin çatışmazlığı riskini müntəzəm qaydada xalis maliyyə borcu göstəricisini təhlil etməklə nəzarət altında saxlayır. Xalis maliyyə borcu cəmi maliyyə öhdəlikləri və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri arasında yaranan fərqdən ibarətdir. Qrupun məqsədi kreditlərdən istifadə etməklə maliyyələşdirmənin fasiləsizliyi və çevikliyi arasında tarazlığı saxlamaqdır.

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun müqavilələr üzrə diskontlaşdırılmamış ödənişləri əsasında 31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinin icmalı əks etdirilmişdir:

2018	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditör borcları	-	50,766	-	-	50,766
Hesablanmış öhdəliklər	-	384,785	-	-	384,785
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	-	232,753	-	-	232,753
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	-	-	4,051,580	7,455,288	11,506,868
	-	668,304	4,051,580	7,455,288	12,175,172

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)****Maliyyə risk amilləri (davamı)**

2017	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	-	125,896	-	-	125,896
Hesablanmış öhdəliklər	-	281,406	-	-	281,406
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	-	161,333	-	-	161,333
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	-	-	2,732,194	6,575,962	9,308,156
	-	568,635	2,732,194	6,575,962	9,876,791

(iv) Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorun və kreditorun işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir. Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 14)	8,213,471	6,527,678
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	27,958	33,673
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	(304,633)	(146,785)
Xalis borc	7,936,796	6,414,566
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital	2,072,491	2,289,522
Kapital	10,009,287	8,704,088
Ödəmə qabiliyyəti əmsali	79%	74%

Qrupun kapitalın idarə edilməsində əsas hədəfi borcun kapitala nisbətini 75-80% daxilində qoruyub saxlamaqdır.

(v) Məzənnə riski

Qrup adi fəaliyyət gedişində yaranan müxtəlif risklərdən irəli gələn məzənnə riskinə (əsasən Avro ilə bağlı) məruz qalır. Məzənnə riski əsasən aktivlər və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli olan valyutada ifadə edildikdə gələcək kommersiya əməliyyatları və uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən irəli gəlir.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Qrupun valyuta mövqeyi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Xarici valyutada ifadə edilmiş aktivlər	126,877	445,173
Xarici valyutada ifadə edilmiş öhdəliklər	(15,010)	-
Xalis xarici valyuta mövqeyi	111,867	445,173

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)****Maliyyə risk amilləri (davamı)**

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən əvvəl zərərinin Avro üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

2018	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
AVRO / ABŞ dolları	11.00%/-7.00%	12,305/(7,831)
2017	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
AVRO / ABŞ dolları	12.50%/-7.50%	55,647/(33,388)

(vi) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəl konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri ilə ədalətli dəyərlərinin siniflər üzrə müqayisəsidir:

	31 dekabr 2018-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	304,633	304,633
Depozitlər (Qeyd 11)	479,971	479,971
Debitor borcları (Qeyd 12)	32,317	32,317
Digər cari aktivlər	6,721	6,721
Digər uzunmüddətli aktivlər	13,499	12,396
Kredit üzrə debitor borcları(Qeyd 10)	588,739	571,017
Cəmi maliyyə aktivləri	1,425,880	1,407,055
Ticarət və digər kreditor borcları	(50,766)	(50,766)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 16)	(384,785)	(384,785)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	(27,958)	(27,958)
Avrobondlar (Qeyd 14)	(2,061,510)	(2,173,300)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri, Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 14)	(6,151,961)	(6,161,783)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(8,676,980)	(8,798,592)

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)****Maliyyə risk amilləri (davamı)**

	31 dekabr 2017-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	146,785	146,785
Debitor borcları (Qeyd 12)	12,452	12,452
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	645,363	636,508
Cəmi maliyyə aktivləri	804,600	795,745
Ticarət və digər kreditor borcları (Qeyd 16)	(125,896)	(125,896)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 16)	(281,406)	(281,406)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	(33,673)	(33,673)
Avrobondlar (Qeyd 14)	(2,061,510)	(2,276,900)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri, Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 14)	(4,466,168)	(4,456,728)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(6,968,653)	(7,174,603)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli sabit dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir. Avrobondlar Səviyyə 1-in giriş məlumatlarından istifadə edərək bazar qiymətləri əsasında qiymətləndirilir.

Qrupun faiz hesablanan borc öhdəlikləri və kredit üzrə debitor borclarının ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonundakı bazar üzrə borc faiz dərəcəsini əks etdirən diskot dərəcəsindən istifadə etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti ("DPVH") metodunu tətbiq etməklə müəyyən edilir.

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər**ŞD HPBS-də iştirak payı ilə bağlı təəhhüdlər**

17 dekabr 2013-cü il tarixində ŞD konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda ŞD qaz yatağının işlədilməsinin 2-ci mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını elan etmiş və ŞD HPBS-yə Altıncı, Yeddinci və Səkkizinci Əlavələri imzalamışdır. Qrup öz iştirak payına uyğun olaraq ŞD layihəsi ilə əlaqədar xərclərin maliyyələşdirilməsi öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə ŞD HPBS üzrə operator bir sıra kapital təəhhüdlərinə və əməliyyat lizinqlərinə qoşulmuşdur. Qrup bu kapital təəhhüdlərin və əməliyyat lizinqlərinin 6.67% hissəsini, müvafiq olaraq, 259,605 ABŞ dolları və 47,540 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: müvafiq olaraq 383,984 ABŞ dolları və 20,565 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirmişdir. Ləğv edilə bilməyən əməliyyat lizinqləri əsasında hər müvafiq dövr üzrə gələcək minimal lizinq ödənişlərinin cəmi aşağıda təqdim edilir:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Əməliyyat lizinqləri		
Bir ilədək	17,114	8,897
Bir ildən beş ilədək	29,791	11,668
Beş ildən artıq	635	-
Cəmi əməliyyat lizinqləri	47,540	20,565

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə bağlı təəhhüdlər

ŞD HPBS üzrə Podratçı Tərəflər 17 dekabr 2013-cü il tarixində CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsi üzrə yekun investisiya qərarını bəyan etmişdirlər. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin məqsədi mövcud CQBK sisteminin ötürmə qabiliyyətini artırmaqdır. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə əlaqədar Gürcüstanda TANAP-la arabağlantını təmin etmək məqsədilə əlavə qurğular tikilir. Qrup CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin tikinti və əməliyyat mərhələsi ərzində 6.67% pay üzrə maliyyələşdirmə öhdəliyini daşıyır. CQBK sisteminin genişləndirilməsi layihəsi üzrə ilk kommertiya qazının çatdırılması 30 iyun 2018-ci il tarixində həyata keçirilmiş və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun CQBK sisteminin genişləndirilməsi üzrə qalıq büdcəsində payı 10,112 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 51,728 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

TANAP ilə bağlı təəhhüdlər

TANAP-ın inşası

Maliyyə hesabatları tarixində Qrupun TANAP sisteminin inşasını maliyyələşdirmək üçün kapital öhdəliyi vardır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə TANAP sisteminin inşası üçün qalıq büdcə 751,280 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 2,796,897 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

TAP ilə bağlı təəhhüdlər

TAP-ın inşası

Qrup TAP sisteminin inşasının maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəlik daşıyır. 2018-ci ilin sonunda TAP AG layihənin iri maliyyə təşkilatları qrupu tərəfindən təmin edilən 4,537,991 ABŞ dolları məbləğində maliyyələşdirilməsi üzrə razılıq əldə etmişdir. Qrup TAP AG-də sahib olduğu 20%-lik pay üçün kredit xəttləri üzrə zəmanətçi qismində çıxış edir və TAP AG-yə iştirak payına uyğun olaraq tələb olunan səhmdar kapitalı vasitəsilə maliyyələşməni təmin etməyə davam edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun TAP sisteminin inşasının maliyyələşdirilməsi üzrə qalıq büdcəsində payı 50,830 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 493,738 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər

BOTAŞ qaz müqaviləsi

BOTAŞ ilə imzalanmış qaz müqaviləsinə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək qaz müqaviləsində müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə illik maksimum təqribi 6.6 milyard müqavilə kub metri (MMKM) həcmində qaz təmin etməlidir.

Mərhələ 2 üzrə ASM

25 oktyabr 2011-ci il tarixində SOCAR və BOTAŞ ŞD layihəsinin ikinci mərhələsi üzrə hasil edilən qazın müəyyən həcmələrinin (birinci il 2 MMKM, 2-ci çatdırılma ili 4 MMKM, sabitləşmə (plato) dövründə 6 MMKM) SOCAR tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair qazın alqı-satqı Müqaviləsinin ("Mərhələ 2 üzrə ASM") imzalanmışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında SOCAR Mərhələ 2 üzrə ASM-ə dair hüquq və öhdəlikləri AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 üzrə ASM-nin başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BTC yanacaq qazı ilə bağlı BOTAŞ sazişi

BOTAŞ ilə sazişə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək hər il 0.15 MMKM qazı sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Azərbaycan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

AQTŞ SOCAR ilə bağladığı sazişə uyğun olaraq sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2019-cu və sonrakı hər bir ildə minimum təqribi 1.5 milyard kub metr (mkm) qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

Gürcüstan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış sazişə əsasən AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2019-cu və sonrakı hər bir ildə təqribi 0.5 mkm qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

"South Caucasus Pipeline Option Gas Company Limited" şirkəti ilə alqı-satqı müqaviləsi (OptionCo, SCPC-nin tam mülkiyyətində olan törəmə şirkəti)

AQTŞ-nin OptionCo ilə imzalanmış müqaviləsinə əsasən, hər müqavilə ilində AQTŞ öncəki müqavilə ilində Gürcüstan ərazisindən CQBK vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmənin maksimum beş faizi həcmində və müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırmaq öhdəliyini daşıyır.

ŞD layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar ilə uzunmüddətli Qaz Satışı üzrə Sazişlər (QSS)

2013-cü ilin sentyabr ayında SOCAR Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən doqquz alıcı (DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Edison, Enel, Hera) ilə on QSS imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSS-lər ŞD HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (ŞD yatağının hasilat həcmi azalanda yenidən SOCAR-a ötürmək şərti ilə). Başlama tarixi QSS-lərdə nəzərdə tutulan ötürmə mexanizmi vasitəsilə müəyyən ediləcəkdir.

Trans-Anadolu Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TANAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv olunmuş tutum ilə TANAP QNS-ə tərəfdir. Başlama tarixi xüsusi mexanizmə əsasən müəyyən ediləcək.

Trans-Adriatik Boru Kəməri üzrə QNS (TAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik tutum ilə TAP QNS-ə tərəfdir. Planlaşdırılmış başlanma tarixi 1 yanvar 2020-ci il tarixindən 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək olan dövrə təsadüf edir.

Societa Nazionale Metanodotti QNS (SNAM QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv olunmuş tutum ilə SNAM QNS-ə tərəfdir. Planlaşdırılmış başlanma tarixi xüsusi mexanizmə əsasən müəyyən ediləcək.

"Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline Company" şirkəti ("BTC Şirkəti") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ 2019-cu və müqavilənin xitam verilmə tarixinə qədər olan növbəti illər ərzində 0.16 mkm həcmində (BTC-nin illik alqı həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

BOTAŞ Qaz Nəqli Sazişi (BOTAŞ QNS)

TANAP platoya çatdırılma dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada 1.9 mkm (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 mkm (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə (plato) dövründə 5.7 mkm həcmində illik rezerv olunmuş tutum ilə BOTAŞ QNS-ə tərəfdir. Başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

AQTŞ-SOCAR arasında Qaz Satışı üzrə Saziş

AQTŞ və SOCAR arasında imzalanmış 17 dekabr 2013-cü il tarixli və vaxtaşırı düzəliş edilən və yenilənən sazişə ("AQTŞ-SOCAR arasında Qaz Satışı üzrə Saziş") əsasən, 2018-ci ilin sentyabr ayından 2020-ci ilin iyun ayınadək olan dövr ərzində (sazişin 2020-ci ilin sonuna qədər uzadılması mümkünlüyü ilə) SOCAR müqavilədə göstərilmiş həcmdə qaz almaq öhdəliyini daşıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)p

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

Çərçivə Sazişi

2036-cı ildən sonra uzunmüddətli QSS-lərin novasiya edilməsinə və QNS-lər üzrə neql tutumunun AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə dair yekun Çərçivə Sazişi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır. 28 sentyabr 2018-ci il tarixində düzəlişlərin əlavə edilməsindən sonra saziş yenidən təqdim edilmişdir.

TSASM üzrə təəhhüd

2014-cü ilin iyul ayında Qrup ŞD layihəsində 10% iştirak payının və AQTŞ-də 8% iştirak payının AzSD-dən və SCPC şirkətində 10% iştirak payının AzSCP-dən alınması üçün TSASM imzalamışdır. Daha sonra 20 dekabr 2017-ci il tarixli TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavə ilə müqaviləyə düzəlişlər edilmişdir. Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq Qrup bu payların alınması üçün AzSD-yə və AzSCP-yə avans ödənişləri etməlidir, nəzarət isə müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün zəruri şərtlər yerinə yetirilməklə 2023-cü ilin mart ayında Qrupa keçəcəkdir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun AzSD-yə və AzSCP-yə müvafiq olaraq ŞD layihəsi ilə əlaqədar avans ödənişləri və CQBK ilə əlaqədar avans ödənişləri (TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavədə müəyyən olunduğu kimi) 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək etmək öhdəliyi olmuşdur. Rəhbərlik gələcəkdə TSASM ilə bağlı pul vəsaitlərinin məxaric edilməsini gözləmir.

BOTAŞ ilə maliyyələşdirmə müqaviləsi ("Maliyyələşdirmə Müqaviləsi") üzrə təəhhüd

26 may 2014-cü il tarixində SOCAR və BOTAŞ BOTAŞ tərəfindən TANAP A.Ş.-dən səhmlər alındıqdan sonra BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-dəki 5 faiz səhmlərini maliyyələşdirməsi məqsədilə Maliyyələşdirmə Müqaviləsini imzalamışdır. 13 mart 2015-ci il tarixində Qrup SOCAR və BOTAŞ ilə Maliyyələşdirmə Müqaviləsi üzrə bütün hüquq və öhdəliklərin SOCAR-dan Qrupa ötürülməsi barədə novasiya müqaviləsi imzalamışdır. BOTAŞ ilə razılaşmaya uyğun olaraq, Qrup, TANAP A.Ş.-nin gələcək ödəniş tələblərində BOTAŞ-ın 5 faizlik payını maliyyələşdirmək üçün həyata keçirilmə dövrü ərzində (Maliyyələşdirmə müqaviləsində qeyd edildiyi kimi) BOTAŞ-a faizsiz kredit vermək öhdəliyini daşıyır.

STEAŞ ("TANAP ASM") ilə alqı-satqı müqaviləsini üzrə təəhhüd

9 fevral 2018-ci il tarixində, Şirkət və STEAŞ TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın alqı-satqısına dair TANAP ASM imzalamışdır. Qeyd edilən müqaviləyə əsasən, Şirkət 1 yanvar 2020-ci il tarixinə və ya bu tarixdən əvvəl təsadüf edəcək ödəniş tələbinin son tarixinə qədər (müqavilədə qeyd edildiyi kimi) TANAP A.Ş.-in gələcək ödəniş tələblərində 7%-lik payı maliyyələşdirmək üçün STEAŞ-a faiz hesablanan kreditlər təqdim etmək öhdəliyini daşıyır. STEAŞ-a təqdim edilən kreditlər, təminat haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, TANAP ASM-ə əsasən ötürülmüş paylar və həmin paylarla əlaqəli müvafiq debitor borcları ilə təmin edilir.

24. Cari biznes mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatı

Qrupun əməliyyatları əsasən Azərbaycan və Türkiyə Respublikalarında həyata keçirilir. Yeni inkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, həmçinin xam neftin qiyməti və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Cari biznes mühiti (davamı)

Azərbaycan iqtisadiyyatı (davamı)

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrü əhatə edir.

2018-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2019-cu ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Qrup rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Türkiyə iqtisadiyyatı

2018-ci ildə Türkiyə iqtisadiyyatında qeyri-sabitlik dövrü yaşanmışdır. Bu qeyri-sabitlik əhəmiyyətli inflyasiya və yerli valyutanın ABŞ dolları və Avro kimi əsas valyutalara qarşı müvafiq olaraq 40% və 33% dəyərdən düşməsi ilə nəticələnmişdir.

Hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirləri gördüyündən əmin olan rəhbərliyin fikrinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Şirkətin nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Təqdim olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına həmin qeyri-müəyyənliklərin gələcək aydınlaşdırılması nəticəsində meydana çıxacaq düzəlişlər daxil deyildir. Belə düzəlişlər, mövcud olduğu halda, üzə çıxdığı və qiymətləndirilə bildiyi dövrdə hesabatda daxil ediləcəkdir.

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

10-cu Qeyddə izah edildiyi kimi, 9 fevral 2018-ci il tarixində Qrup TANAP A.Ş.-də iştirak payının 7%-ni satmış və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə TANAP A.Ş.-nin iştirak payının 49%-i (31 dekabr 2017-ci il: 42%-i) qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlara aid idi. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə QNP-nin hesablanmış qalığı 1,343,104 ABŞ dolları (31 dekabr 2017-ci il: 1,031,116 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş.-nin maliyyə məlumatları aşağıda göstərilib. Bu məlumatlar şirkət daxili silinmələrdən əvvəl olan məbləğlərə əsaslanıb.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**Ümumi gəlir haqqında məlumat**

	2018	2017
Gəlirlər	71,610	-
Satışların maya dəyəri	(51,656)	-
Ümumi mənfəət	19,954	-
Ümumi və inzibati xərclər	(21,048)	(2,044)
Digər gəlir	154	322
Faiz gəliri	1,427	1,549
Maliyyə xərcləri	(86,166)	-
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	(215)	(273)
Mənfəət vergisindən əvvəlki zərər	(85,894)	(446)
Mənfəət vergisi xərci	-	-
İl üzrə zərər	(85,894)	(446)
Digər ümumi gəlir	-	-
Cəmi ümumi zərər	(85,894)	(446)
QNP-lərə uyğun cəmi ümumi zərər	(42,088)	(187)
Düzəlişlər	-	2
QNP-lərə aid cəmi ümumi zərər	(42,088)	(185)

31 dekabrda maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat

	2018	2017
Cari aktivlər	28,377	17,575
o cümlədən:		
<i>Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	947	722
<i>Debitor və sair debitor borcları</i>	11,952	129
<i>Mal-material ehtiyatları</i>	4,003	-
<i>Digər cari aktivlər</i>	11,475	16,724
Uzunmüddətli aktivlər	6,419,077	5,499,812
o cümlədən:		
<i>Boru kəmərinin dəyəri</i>	4,300,807	-
<i>Tamamlanmamış tikili</i>	2,091,183	5,411,748
<i>Digər uzunmüddətli aktivlər</i>	27,087	88,064
Cari öhdəliklər	394,010	349,719
o cümlədən:		
<i>Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər</i>	394,010	349,719
Uzunmüddətli öhdəliklər	3,312,415	2,712,630
o cümlədən:		
<i>Uzunmüddətli borc öhdəlikləri</i>	3,283,392	2,681,909
<i>Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər</i>	20,631	24,071
<i>Digər uzunmüddətli öhdəliklər</i>	8,392	6,650
Cəmi kapital	2,741,029	2,455,038
QNP-lərə aid kapital	1,343,104	1,031,116

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat

	2018	2017
Əməliyyat	27,439	24,391
Investisiya	(773,613)	(1,683,634)
Maliyyələşdirmə	746,399	1,659,421
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım	225	178

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Asiya İnkişaf Bankı ilə imzalanmış kredit xətti müqaviləsinin ləğv edilməsi

7 fevral 2019-cu il tarixindən etibarən Qrup 7 may 2017-ci il tarixində Asiya İnkişaf Bankı ilə imzalanmış Kredit xətti müqaviləsi əsasında verilmiş krediti tam olaraq ləğv etmişdir. Kredit xətti müqaviləsi əsasında verilmiş kreditin müqavilə üzrə məbləği 500,000 ABŞ dolları olmuşdur. Ləğv edilmə tarixinə kredit istifadə edilməmişdir.